
N EFRAG “Kmo-standaarden VSME” A2
MH/EDJ/AS
935-2024

Brussel 10 december 2024

ADVIES

OVER

**EEN VRIJWILLIGE STANDAARD INZAKE DUURZAAMHEIDSRAPPORTERING
VOOR NIET-BEURSGENOTEERDE KMO'S**

(goedgekeurd door het bureau op 21 mei 2024,
bekrachtigd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op 10 december 2024)

Situering van de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO

De Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO is een Belgische federale adviesraad opgericht bij de wet van 24 april 2014 betreffende de organisatie van de vertegenwoordiging van de zelfstandigen en de kmo's. Hij groepeert meer dan 190 door de Belgische overheid erkende beroeps- en interprofessionele organisaties die de belangen van de zelfstandigen en de kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) verdedigen. De Hoge Raad bestaat in zijn huidige vorm reeds meer dan 70 jaar. Hij heeft drie opdrachten.

De Hoge Raad treedt op als spreekbuis van de Belgische zelfstandigen, vrije beroepen en kmo's. Volgens de Belgische definitie zijn kmo's die ondernemingen die in het kader van de Europese KMO-definitie worden aangeduid als micro- en kleine ondernemingen. De Hoge Raad vervult die rol onder meer door het geven van formele adviezen en dit in de eerste plaats aan de betrokken Ministers van de Belgische federale regering maar ook aan het Belgische Parlement en aan de Europese instanties. De adviezen van de Hoge Raad bestrijken alle mogelijke facetten van het beroepsleven van zelfstandigen en kmo's: het algemeen KMO-beleid, de beroepsreglementeringen, de handelspraktijken, de problematiek van de betalingsachterstand, administratieve vereenvoudiging, enz.

De Hoge Raad heeft ook een vertegenwoordigende bevoegdheid in die zin dat hij vertegenwoordigers afvaardigt naar beheers- of raadgevende organen van diverse socio-economische instanties. Aldus duidt de Hoge Raad in een dertigtal officiële instanties de vertegenwoordigers van de zelfstandigen en de kmo's aan.

Tot slot vormt de Hoge Raad ook een overlegplatform voor de zelfstandigen en de kmo's.

De Hoge Raad is opgenomen in het gemeenschappelijk transparantieregister van het Europees Parlement en de Europese Commissie onder het registratienummer 59919253482-83.

De Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO heeft kennis genomen van de raadpleging van de European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) over de vrijwillige rapportagevereisten van niet-financiële duurzaamheidsgegevens voor niet-beursgenoteerde kmo's (VSME).

Na raadpleging van de sectorcommissie nr. 12 - Juridische en economische beroepen, de commissie Algemeen KMO-beleid en de commissie Fiscaliteit heeft het bureau van de Hoge Raad op 21 mei 2024 onderstaand advies uitgebracht, dat werd bekrachtigd door de algemene vergadering van de Hoge Raad op 10 december 2024.

DISCLAIMER

This questionnaire supports the development of the Exposure Draft for a Voluntary Standard for nonlisted SMEs ('VSME ED'). The purpose of this consultation is to collect feedback from a variety of stakeholders on of its content.

The VSME ED is the result of EFRAG SRB and SR TEG discussions and includes inputs from EFRAG Expert Working Group and the EFRAG VSME community as well as stakeholders outreach events. This work benefits from the research conducted by the SME working group "Cluster 8" of the EFRAG Project Task Force on European sustainability reporting standards.

The following background documents are included in the package (Annex 1 and 2 available [here](#)) to help respondents framing their responses:

- **Annex 1: VSME ED**
- **Annex 2: Basis for conclusions for VSME ED** illustrating the reasoning behind the content of the ED.
- **Annex 3: Approach to Value Chain Cap in ESRS LSME ED and VSME ED** (link)

Deadline for answer is 21 May 2024 (EoD).

SURVEY INTRODUCTION

Thank you for taking the time to complete this survey.

The purpose of this survey is to receive feedback from constituents on the VSME ED. The feedback will be collated by EFRAG Secretariat and analysed by EFRAG SR TEG and SRB to finalise the VSME draft for delivery to the European Commission ('EC').

Why VSME? EFRAG's work on a voluntary standard for non-listed micro, small and medium undertakings is outside the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

As specified in the EC Q&A accompanying the adoption of the Delegated Acts ESRS in July 2023, EFRAG is developing a simpler, voluntary standard for use by non-listed SMEs to enable *non-listed SMEs to respond to requests for sustainability information in an efficient and proportionate manner* as well as to facilitate their participation in the transition to a sustainable economy. The EC SME Relief Package of September 2023 refers to the VSME ED as a measure to support SMEs in *accessing sustainable finance* and to reduce the reporting obligations by 25%.

VSME ED will allow non listed SMEs (including micro) to face growing requests for ESG data and to lower the entry barrier to reporting. In addition, undertakings with no company statute (self-employed) are expected to use this VSME. The benefits of VSME will depend on market

acceptance and recognition that the VSME ED is suitable to replace a substantial part of the various questionnaires (from lenders, corporates, investors) currently used to collect such information from SMEs.

Micro, small and medium undertakings are in number the vast majority of enterprises in Europe.

General approach to users' needs: When answering to the questions in this Survey and assessing the appropriateness of the proposed disclosures, respondents are invited to consider the perspective of the users' needs of this particular ED (users being primarily SMEs' business partners, i.e. lenders, other investors, corporates) and to take into account the capacities of the SMEs, especially as they are not in the scope of the CSRD. Such information is also expected to support the perspective of public interest.

In this questionnaire, if not differently specified, the terms "SMEs" and "undertaking(s)" refers to nonlisted micro, small and medium undertakings in the scope of VSME ED.

If you have no opinion on a question you can skip the question.

INFORMATION ON SURVEY PARTICIPANT

First Name : M a r c _____

Last Name : H o o g m a r t e n s _____

Name and Type of organization (Preparer, User, Other) :

- **Preparers** are identified as those which choose to prepare a sustainability report under the VSME ED.
- **Users** are identified as those using the sustainability information produced by applying VSME ED (in particular those are investors, lenders, large undertakings as SME's value chain partners).
- **If preparer**, please specify whether you are a:
  - Micro undertaking (below 10 employees)
  - Small undertaking (between 10 and 50 employees)
  - Medium undertaking (between 50 and 250 employees)
  - Small practitioner accountant (SMP) working with small and medium-sized enterprises (SMEs)
  - Business / Sector, international/ European or national organizations (as proxy for SMEs)
    - Specify which sector.
- **If user**, please specify whether you are:
  - User of sustainability reporting information (e.g. bank or investor)
  - Large undertaking as SME's business partner o Rating Agency (as proxy for user)

- Public authority in processing sustainability information for tenders
- Business / Sector, international/ European or national organizations (as proxy for SMEs) ▪ Specify which sector.
- Small and medium sized enterprise (SME) as SME's business partner

- **Other:**
  - National or European authority/Standard Setter
  - Non-Government Organization ("NGO")
  - Unions/Worker representatives
  - Academic or research institution
  - Accountant/Consulting services/Assurance provider
- **Other (please specify)**

Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de kmo (Belgisch federaal adviesorgaan)

"Other" respondents can choose to respond either as Preparers (proxy) or as Users (proxy). In this case, in addition they can provide complementary comments to cover the other perspective, using the last open question in Part 2 of the questionnaire.

Main country of operations (choose from menu)

België

Main sector of operations (choose from menu)

(Publieke) diensten

Depending on the group you have selected, you will be asked different questions.

SURVEY STRUCTURE

This survey is structured as follows:

A) Part 1 : VSME ED – General key questions (**CRITICAL, please consider answering all questions**) (If you only wish to complete Part 3, please page through the questionnaire to there)

B) Part 2 : VSME ED – Detailed questions on principles and datapoints in the 3 modules (**ADDITIONAL, please complement your answers in part 1 by answering part 2 as much as possible**) (If you do not wish to complete this part, please page through to Part 3 on the Value chain cap or the submission page as relevant).

C) Part 3 : Value chain cap (Separate section on the role of VSME and LSME in respect to the trickle-down effect) value chain cap as determined by the ESRS LSME) (Please note that here you are requested to choose whether you want to respond in brief on this topic or in a more detail. Please note that the questions on the value chain cap here are the same as in the LSME questionnaire in part A2 and if you respond to both questionnaires, you do not need to repeat your answers).

You can choose to answer any part alone or in combination with the other parts.

SURVEY INSTRUCTIONS

Some questions in the survey will appear depending on your previous answers or choices. You will now be able to save your responses before final submission. **Please note that EFRAG only considers completed surveys - partial submissions cannot be technically processed. You will receive an email with your response on submission.**

QUESTIONS

A) PART 1 : General Key Questions clés (CRITICAL)

a. Objective, simplifications and modules

Please refer to the text of VSME ED in Annex 1 and to the text of Basis for conclusions for VSME ED in Annex 2.

Q1. The objective of this ED is to provide a simple reporting tool, that can credibly replace a substantial part of the questionnaires used by business partners (lenders, investors and corporate clients) in requesting ESG data from SMEs and that can support SMEs in monitoring their sustainability performance. While the ED has been built mainly on the basis of questionnaires from business partners, the resulting information is expected to also benefit SMEs by improving their management of sustainability issues and, in this way, contribute to a more sustainable and inclusive economy.

Do you agree with this standard setting objective?

Yes/No/Please explain your answer.

Ja. We zijn het eens met de doelstelling van de standaard, aangezien kmo's een structuur nodig hebben om hun eigen rapportage op te starten en ook om gegevens te kunnen verstrekken aan de entiteiten die onder het toepassingsgebied van de CSRD-richtlijn vallen en waarvoor zij actoren in de waardeketen zijn.

De doelstelling zou echter duidelijker geformuleerd kunnen worden, met minder ingewikkelde zinnen.

Daarbij moet beter worden uitgelegd en gemotiveerd worden dat het ook kan worden gebruikt door kmo's die (nog) niet door zakelijke partners worden gevraagd om duurzaamheidsverslagen op vrijwillige basis op te stellen. Daarnaast moet worden vermeld dat het waarschijnlijk is dat duurzaamheidsverslagen ook zullen worden gevraagd door overheidsinstanties in het kader van openbare aanbestedingen, subsidies, vergunningen,... Deze uitleg in Q1, rekening houdend met onze opmerkingen, moet worden vermeld in paragraaf 1 van de VSME (Doel van deze norm en op welke ondernemingen deze van toepassing is).

Q2. VSME ED has been structured in three separate modules:

The **Basic Module** is the entry level for SMEs and the target for micro-SME; it is required also in case of use of one of the two other modules.

The **Narrative-Policies, Actions and Targets (PAT) Module** is expected to be used by SMEs that have already in place some formalised policies, actions and targets.

The **Business Partners (BP) Module** is expected to be used when an SME faces data requests from its business counterparties.

The following alternatives for reporting uses are possible under the VSME ED:

- 1) The Basic Module alone;
- 2) The Basic Module with the Narrative-PAT Module;
- 3) The Basic Module with the Business Partners (BP) Module;
- 4) All three Modules together.

Do you agree that these alternatives are appropriate to deal with the diversified undertakings in scope (both number of employees and economic sectors) in the context of the objective as stated in Q1 of this questionnaire?

Yes/No/Please explain your answer.

Nee. De basismodule moet ook het instapniveau zijn voor kleine en middelgrote ondernemingen. De module Zakelijke partners moet niet, zoals nu staat, worden gebruikt wanneer een kmo te maken krijgt met gegevensverzoeken van zijn zakelijke tegenpartijen. In principe zou de basismodule in de meeste gevallen voldoende moeten zijn om ook te voldoen aan gegevensverzoeken van de tegenpartijen aan de kmo's. Indien nodig kan de module worden aangevuld met een beperkt aantal extra vragen van de financiële sector (mogelijk gesplitst beleggers-kredietverstrekkers) en/of grote bedrijven. (Zie ook vraag 33)

Het zal afhangen van de input van de openbare raadpleging of de basismodule niet voldoende is en welke gegevenspunten in de module Zakelijke partners nodig zijn voor de financiële sector en/of grotere bedrijven. Maar er zou slechts één module moeten zijn, afgezien van de strategische module.

De strategische module zou in de standaard aan het eind moeten komen en zou volgens het voorstel gebruikt moeten worden door kmo's die al een geformaliseerd beleid hebben.

Q3. The Basic Module is written in simplified language to make it easily understandable for micro and SME undertakings, while ensuring clarity in terms defined by the ESRS with 12 disclosures to be reported. There is no need for a materiality analysis. Certain disclosures are required only if the undertaking considers them "applicable".

Do you agree that the **Basic Module** is proportionate, understandable (in terms of language), and has a reasonably complete set of disclosures to be used as a starting point?

Yes/No/Please explain your answer.

If answer is NO, please indicate the relevant disclosure.

Nee in die zin dat het naar onze mening niet in vereenvoudigde taal is geschreven en dat sommige toelichtingen te ingewikkeld zijn en niet aanvaardbaar zijn voor kmo's (zie onze specifieke opmerkingen over de gegevenspunten en de leidraad). Het is ook, cfr ons antwoord op vraag 2, niet uitsluitend te beschouwen als een uitgangspunt. Het zou in principe voldoende moeten zijn om aan de meeste informatieverzoeken te voldoen. We zijn het echter eens met het principe van gezond verstand dat bepaalde toelichtingen alleen vereist zijn als de onderneming ze "van toepassing" acht en dat een materialiteitsanalyse niet nodig is.

Er wordt opgemerkt dat de meetgegevens nog steeds erg veeleisend zijn voor micro- of kleine entiteiten (de berekening van de koolstofvoetafdruk blijft bijvoorbeeld een complexe methodologie, zelfs voor scope 1, waarvoor mogelijk een consultant moet worden ingeschakeld). We bevelen dan ook het gebruik aan van meer voorbeelden van hoe metriek moet worden benaderd.

Q4. The Narrative-Policies, Actions and Targets (PAT) Module is suggested in addition to disclosures in the Basic Module, to undertakings that have formalised and implemented PAT. Materiality analysis is required to determine and disclose the sustainability matters that are relevant for the undertaking.

Do you agree with the content and approach of the **Narrative-PAT Module**, which is reserved to undertakings that have Policies, Actions and Targets (PAT) in place?

Yes/No/Please explain your answer.

Ja. We merken op dat er geen specifieke richtlijnen zijn voor de strategische PAT-module en zijn van mening dat dit een nuttige toevoeging zou zijn.

De PAT-module moet worden gepresenteerd als het derde deel in de structuur en niet als het deel tussen de basismodule en de BusinessPartner-module zoals nu het geval is. Of zoals wij voorstellen als tweede, naast de basismodule die is omgevormd om ook de behoeften van de zakenpartners te dienen.

Q5. The Business Partners (BP) Module sets datapoints to be reported in addition to disclosures in the Basic Module, which are likely to be included in data requests from lenders, investors and corporate clients of the undertaking. Materiality analysis is required, in order to determine and disclose the sustainability matters that are relevant for the undertaking.

Do you agree with the content and approach to the **Business Partners (BP) Module**, as a replacement and standardisation of information requests by business partners, being a proportionate but complete set of ESG disclosures?

Yes/No/Please explain your answer.

Nee. Het is in zijn geheel te complex en te duur voor een kmo en zeker niet te beschouwen als een mogelijke haalbare standaard voor de meerderheid van kmo's om te gebruiken wanneer banken/zakenpartners informatie nodig hebben. We kunnen echter op sommige verzoeken ingaan als daar gegronde redenen voor zijn. Voor meer details verwijzen we naar onze specifieke opmerkingen over de standaard en de richtlijnen.

Q6. FOR USERS and PREPARERS ONLY: Kindly indicate the proportion of ESG questionnaires or other ESG information requests that are used to collect data from SMEs (both for reporting and managerial purposes) that could be replaced if the SMEs provide the information covered by the three modules of the VSME ED.

- **Below 20%; 20-50%; 50% -80%; above 80%**
- **Please explain what items are missing and your rationale.**

Niet van toepassing. Cf. vraag 39.

b. Objective, simplifications and modules

Q7. Sustainability matters may be highly dependent on the specificities of the relevant sector(s) that the reporting undertaking operates in. Please select your recommended course of action for standard setting and guidance purposes on this matter.

[PLEASE SELECT ONE]

1. Undertakings applying VSME ED should apply on a voluntary basis existing reporting practices, without specific EFRAG guidance.
2. Undertakings applying VSME ED should apply on a voluntary basis the content of the future Sector ESRS for large undertakings.
3. Undertakings applying VSME ED should apply on a voluntary basis sector specific guidelines and disclosures designed for non-listed SMEs, to be issued by EFRAG as a non-authoritative annex to the future sector-ESRS.
4. Undertakings applying VSME ED should apply on a voluntary basis sector specific guidelines and disclosures applicable to both listed and non-listed SMEs, to be issued by EFRAG as a nonauthoritative annex to the future sector-ESRS.

We zijn geen voorstander van deze vraag omdat het op dit moment niet mogelijk is om deze goed te beantwoorden, omdat er te veel onzekerheden zijn. Alles zal afhangen van de uiteindelijke inhoud van de VSME en de aanvaarding ervan door de markt, alsook van de discussies over de sectorale standaarden.

Please note that your answer will be complemented by question 13 on the additional dimension of reporting including sectors.

Please provide your comments, if any.

**B) PART 2: Details questions on principles and datapoints
(ADDITIONAL, to complement part 1)**

a. Principles for preparation

Please refer to the text of VSME ED in Annex 1.

Q8. Do you agree with the proposed Principles for the preparation of the sustainability report in VSME ED?

Principles for the preparation of the sustainability report (Basic Module, Narrative-PAT Module, Business Partners Module)			
	Agree	Disagree	Comment
a) Complying with this Standard (paragraphs 9 and 10 in VSME ED)		Oneens	Paragraaf 9 a) begint negatief met "negatieve gevolgen". Om het positiever te formuleren stellen wij voor om "waarschijnlijk van invloed zijn" te vervangen door "kunnen hebben". Paragraaf 10: Naar onze mening worden in deze paragraaf twee zaken door elkaar gehaald: 1. De doelstellingen van de norm en 2. Hoe men het rapport moet maken. Aangezien de norm stelt dat "Het duurzaamheidsverslag informatie moet verschaffen die .... vergelijkbaar is", impliceert dit een verplichting die niet kan worden gegarandeerd, aangezien niet wordt vermeld waarmee het moet worden vergeleken en het zal afhangen van wat anderen in hun verslagen zetten om te kunnen beoordelen of het vergelijkbaar is. Waarschijnlijk is

			<p>het doel van deze metriek een boodschap aan de opstellers dat het verslag inderdaad informatie moet geven die relevant, waarheidsgetrouw, begrijpelijk (hoewel dit ook een subjectieve kwestie is) en verifieerbaar is. Een andere interpretatie van vergelijkbaar zou kunnen zijn: vergelijkbaar met het voorgaande jaar, maar dan moet het beter worden geformuleerd. (argument zie paragraaf 17!).</p>
<p>b) Preparation on a consolidated basis (paragraph 12 in VSME ED)</p>	Akkoord		<p>We zijn het ermee eens dat het aan te raden is om op geconsolideerde basis voor te bereiden, omdat de kmo dan zelf de keuze heeft. Er moet echter worden gegarandeerd dat deze keuze, wat die ook zal zijn, wordt gerespecteerd door de zakenpartners. Bovendien zou deze paragraaf 12 paragraaf 16 moeten worden, wat betekent dat hij aan het einde van deze paragraaf moet komen te staan, aangezien hij slechts op een minderheid van KMO's van toepassing is.</p>
<p>c) Timing and location of the Sustainability Report (paragraphs 13, 14 and 15 in VSME ED)</p>	Akkoord		<p>Wij steunen de openbaarmaking van duurzaamheidsinformatie in het bestuursverslag op voorwaarde dat paragraaf 13 anders wordt geformuleerd: ... "<i>wordt idealiter op jaarbasis opgesteld, aangezien zakenpartners het jaarlijks nodig zullen hebben.</i>"</p> <p>Paragraaf 14: moet voorzien in een "doorklikfunctie" om te controleren of de nationale wetgeving een bestuursverslag vereist.</p> <p>Wij verwelkomen lid 15, aangezien dit de toepassing is van het "only once beginsel".</p>
<p>d) Classified and sensitive information, and information on intellectual property, know-how or results of innovation (paragraph 16 in VSME ED)</p>		Oneens	<p>Wij vinden het belangrijk dat het gebruik van deze vrijstelling duidelijk wordt vermeld in het verslag.</p> <p>De zin "<i>De onderneming mag dergelijke vertrouwelijke of gevoelige informatie weglaten indien a) de informatie commerciële waarde heeft omdat ze geheim is en b) de publicatie waarschijnlijk een negatieve invloed zal hebben op de financiële prestaties of positie van de onderneming</i>" moet worden geschrapt. Voorwaarden a) en b) zijn onaanvaardbaar en helemaal niet gerechtvaardigd. Daarnaast zien we al een tendens dat zakelijke partners onder het mom van "rapportagebehoeften inzake duurzaamheidsinformatie" informatie vragen die niet nodig is voor hun duurzaamheidsrapportage, maar voor hun andere commerciële activiteiten.</p>

[PER EACH 'DISAGREE': please explain your reasoning]

Q9. Additional question on Complying with this Standard. Undertakings should indicate which modules or which combination of modules they expect to use. This question aims at better understanding the market acceptance as a fundamental aspect of the standard on the two different sides of users and preparers (please refer to BC5 in Annex 2 Basis for conclusions for VSME ED). In this context, how do you anticipate to make use of the modular approach:

To be further completed after field testing.

Cf. vraag 39.

[MULTIPLE SELECTION ALLOWED]

IF PREPARER:	Basic Module	Basic Module + Narrative Module	Basic Module + Business Partners Module	All 3 Modules	Rationale for your answer
Specify which approach(es) you would consider when applying VSME ED					

[MULTIPLE SELECTION ALLOWED]

IF USER:	Basic Module	Basic Module + Narrative Module	Basic Module + Business Partners Module	All 3 Modules	Rationale for your answer
Specify which approach(es) you deem most appropriate to cover the information needs you require					

Q10. Additional question on Preparation on a consolidated basis. The VSME ED recommends the undertakings that are parent of small and medium sized groups to prepare consolidated reports for their sustainability statement, i.e. to include data of their subsidiary/ies in the report. Do you agree with this approach?

Yes/No - Please explain your answer.

Ja. Wij steunen het opstellen van een geconsolideerd duurzaamheidsverslag om de administratieve last voor kmo's te verminderen.

Wat is het verschil met vraag 8 b)?

Q11. Since non listed SMEs are outside the scope of CSRD, the subsidiary exemption (see CSRD Art. 19a9) does not apply to them. One proposal that EFRAG could consider is to include such exemption in VSME ED, as a further incentive to apply consolidated sustainability reporting. Would you consider the inclusion of a subsidiary exemption to VSME ED as pertinent and feasible?

Yes/No - Please explain your answer.

Hoewel de opgeworpen kwestie relevant is, is de vraag als zodanig niet correct. Aangezien er geen verplichting bestaat voor KMO's, kan er ook geen sprake zijn van een vrijstelling. Dochterondernemingen van niet-beursgenoteerde kmo's vallen eenvoudigweg evenmin onder het toepassingsgebied van de CSRD-richtlijn. De vraag die gesteld moet worden is of KMO's geconsolideerde duurzaamheidsverslaggeving moeten toepassen of niet. Wij raden aan om deze keuze aan de KMO zelf over te laten. Wel moet worden gegarandeerd dat deze keuze wordt gerespecteerd door de zakenpartners.

Q12. Additional information component including sectors (VSME ED par. 11, applicable to all the modules)

Depending on the type of activities carried out, the inclusion of additional information about issues that are common to the undertaking's sector supports the provision of relevant, faithful, comparable, understandable and verifiable information. While acknowledging the difficulties that this requirement may raise for SMEs, the inclusion of this additional dimension was considered an important element of VSME ED to fulfil in particular-sector specific disclosures. Do you agree with this approach?

Yes/No - Please explain your answer.

Ja. Aanvullende informatie: we kunnen ermee instemmen als het vrijwillig en een aanbeveling is. We stellen echter voor om in plaats van "gepast" te schrijven "aanbevolen" of zelfs "altijd welkom". Maar het mag er nooit toe leiden dat KMO's dezelfde informatie moeten rapporteren als grote bedrijven. We vrezen dat dit het geval zou kunnen zijn wanneer "kwesties die gebruikelijk zijn in de sector van de onderneming" te ruim worden geïnterpreteerd. Het zal dus nodig zijn om in de standaard duidelijk te definiëren wat "kwesties die gebruikelijk zijn in de sector van de onderneming" zijn.

b. Basic Module

Q13. The Basic Module is the entry level for non-listed SMEs and has a highly simplified language. Ideally the undertaking should be able to produce these disclosures with limited help of consultants. It comprises 12 disclosures which have been mapped with existing voluntary initiatives (i.e. Nordic Sustainability reporting standards for SMEs, German Sustainability Code, CDP guide for SMEs etc.). These disclosures have been identified as recurring in the questionnaires analysed by the EFRAG Secretariat (please refer to Annex 2 *Basis for conclusions for VSME ED* for more details).

With reference to the proposed disclosure requirements, please include your answer in the table below:

VSME ED	IF OTHER RESPONDENT: Do you have comments on the inclusion and content of this disclosure?
Disclosure B 1 - Basis for Preparation	<p>Paragraaf 21 a) Zoals al eerder vermeld zijn we het niet eens met het voorgestelde concept. De basismodule zou voor de meeste kmo's voldoende moeten zijn om te rapporteren aan zakelijke partners. De meer "gevorderden" kunnen daarnaast de strategische module gebruiken (maar die moet anders worden genoemd).</p> <p>Paragraaf 21 b) individuele basis moet eerst worden genoemd vóór geconsolideerde basis (argument: gebruikelijker).</p> <p>Paragraaf 21 c) moet "... INDIEN behandeld..." zijn.</p>
Disclosure B 2 - Practices for transitioning towards a more sustainable economy	<p>Er wordt geen reden gegeven waarom filantropische activiteiten niet vermeld mogen worden. Het is vrijwillig, dus men mag vermelden wat belangrijk lijkt. Wij staan erop dat dit mogelijk moet zijn en dat de verwijzing naar filantropische activiteiten wordt geschrapt. In ieder geval kan niemand een ondernemer verbieden of sanctioneren om het te vermelden.</p>
B 3 - Energy and greenhouse gas emissions	<p>Het kan voor kmo's moeilijk zijn om de informatie over Scope 1-emissies van gecontroleerde bronnen te verstrekken</p> <p>Deze metriek moet heel eenvoudig worden gehouden. Het vragen naar het jaarlijkse verbruik van elektriciteit, gas en stookolie (in MWh of in liters) (para 24) is zeker aanvaardbaar en haalbaar, aangezien iedereen deze gegevens kan vinden op zijn energierekeningen of leveringsbonnen. We zien ook ruimte om in plaats daarvan/ook te vragen naar het energieprestatiecertificaat voor gebouwen en/of de emissienorm voor voertuigen.</p> <p>We vragen ons af waarom men het totale energieverbruik moet opgeven en daarnaast de geschatte uitstoot van broeikasgassen. Het totale energieverbruik zou voldoende moeten zijn.</p> <p>In het verzoek over broeikasgasemissies (paragraaf 25) als gevolg van energieverbruik verwijst de ontwerpnorm naar een protocol, zie https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/ghg-protocol-revised.pdf. Dit is een document van ongeveer 116 pagina's dat alleen in het Engels is opgesteld en "in overweging moet worden genomen" bij het bekendmaken van de geschatte bruto broeikasgasemissies. Er worden geen verdere details gegeven over wat er in het document moet worden overwogen. Je kunt van een ondernemer niet verwachten dat hij zo'n</p>

	<p>document (dat minstens een werkdag in beslag neemt) leest. Hoewel we het toejuichen en zelfs aanbevelen om naar externe documenten te verwijzen voor meer details en informatie wanneer dat nodig is (zie bijvoorbeeld B5), zijn we het er niet mee eens dat er wordt verwezen naar enige vorm van uitgebreide externe bijlagen. Kmo's zullen niet voortdurend doorklikken naar externe links of externe documenten, en als ze dat toch doen, zullen ze het opgeven als ze zien dat ze meer dan 110 pagina's moeten doorlezen!</p> <p>Hier stellen we voor om te verwijzen naar eenvoudige hulpmiddelen voor de berekening van broeikasgasemissies, waarmee een eenvoudige schatting van de broeikasgasemissies kan worden gemaakt op basis van verbruiksgegevens van gas, elektriciteit, stookolie, enz..... Dergelijke vrij beschikbare instrumenten zijn al beschikbaar, maar we stellen voor om te verwijzen naar een algemeen geaccepteerd gestandaardiseerd instrument, dat zo snel mogelijk (dus voor het einde van 2024) door de Europese Commissie moet worden geleverd.</p>
<p>B 4 - Pollution of air, water and soil</p>	<p>In de ontwerpparagraaf 26 staat: "De onderneming maakt, indien van toepassing, de verontreinigende stoffen (met de respectieve hoeveelheden) bekend die zij bij haar eigen activiteiten in de lucht, het water en de bodem uitstoot en die zij bij wet verplicht is te melden aan de bevoegde autoriteiten (bv. krachtens de richtlijn industriële emissies en het Europees register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen) of waarover zij reeds rapporteert overeenkomstig een milieubeheersysteem zoals het milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS). Als deze informatie al openbaar beschikbaar is, kan de onderneming ook verwijzen naar het document waarin deze informatie wordt gerapporteerd, bijvoorbeeld door de relevante URL-link te geven of een hyperlink op te nemen. "</p> <p>Aangezien veel, om niet te zeggen de meeste kmo's, hun emissies niet aan de bevoegde autoriteiten hoeven te rapporteren, is het niet meer dan logisch dat in het ontwerp staat "indien van toepassing". We zijn het eens met deze alinea. Bovendien hebben niet veel kmo's een EMAS-certificaat, vanwege de complexiteit ervan. Er zijn ook heel weinig kmo's die een ander gecertificeerd milieubeheersysteem hebben (ISO14001 of een ander).</p>
<p>B 5 - Biodiversity</p>	<p>Deze metriek vereist specifieke kennis van concepten die waarschijnlijk onbekend zijn bij een groot deel van de potentiële gebruikers van de VSME. Deze metriek moet worden vereenvoudigd.</p> <p>In lijn met onze algemene opmerking dat "algemene kwesties" eerst moeten komen (zie hierboven) moet deze metriek samen met B4 aan het einde van de metriekmodule komen.</p> <p>Er is een tegenstrijdigheid tussen paragraaf 27, waarin staat dat landgebruik "moet" worden vermeld, en paragraaf 29, waarin staat dat landgebruik "mag" worden vermeld. Naar onze mening "mag" landgebruik openbaar worden gemaakt.</p> <p>In paragraaf 27 wordt verwezen naar "ecosystemen", maar dit wordt nergens verder vermeld onder B 5 en er wordt geen metriek gevraagd op dit punt. Dit kan dus worden overgeslagen.</p> <p>In paragraaf 29 moeten de woorden "zoals" ook worden geschrapt om</p>

rechtszekerheid te garanderen, aangezien niets anders over landgebruik kan/moet worden bekendgemaakt.

Rekening houdend met wat is genoemd, stellen we voor om de paragrafen 27 en 28 samen te voegen.

Punt 28: kwetsbare gebieden voor biodiversiteit: de informatie over wat een kwetsbaar gebied voor biodiversiteit is, die in de punten 118 en 120 van de richtsnoeren wordt gegeven, is absoluut ontoereikend voor een gemiddelde ondernemer. De toekomstige VSME moet (bijvoorbeeld via een doorklikfunctie in het sjabloon) een directe link bieden naar de nationale/regionale kwetsbare gebieden voor biodiversiteit. (Opgemerkt moet worden dat de link naar "Natura 2000" niet werkt in het document, dus we kunnen de inhoud niet controleren. De link naar de site van KBA is alleen in het Engels en niet gedetailleerd genoeg om te kunnen zien of een bedrijfslocatie in de buurt van een kwetsbaar gebied ligt. De Unesco-link is misleidend, wat heeft de Grote Markt van Brussel (en andere door Unesco beschermde stedelijke gebieden) te maken met biodiversiteit?).

Het concept "Biodiversiteitsgevoelige gebieden" roept veel vragen op: verwijst het alleen naar Europees beschermde natuur, zoals NATURA2000-gebieden, of ook naar nationaal/regionaal beschermde natuur? De Leidraad biedt hierover geen informatie, integendeel. Er wordt bijvoorbeeld verwezen naar Bijlage II, Appendix D van Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/21398 van de Commissie. Deze verordening bestaat niet... waarschijnlijk is het Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/2139 ... maar als je door een document van 349 pagina's hebt gebladerd, ontdek je dat daar dezelfde zin staat als in paragraaf 118, (Voor locaties/exploitaties die gelegen zijn in of nabij biodiversiteitsgevoelige gebieden, waaronder het Natura 2000-netwerk van beschermde gebieden, UNESCO-werelderfgoedgebieden en essentiële biodiversiteitsgebieden, alsmede andere beschermde gebieden...), dus geen nuttige informatie toevoegend, terwijl je verwacht zou hebben meer informatie te lezen over wat bedoeld wordt met "andere beschermde gebieden" .... (De verwijzing in Bijlage A Gedefinieerde termen is correct, maar geeft ook geen verdere informatie over de reikwijdte van kwetsbare gebieden op het gebied van biodiversiteit). De term "kwetsbare gebieden voor de biodiversiteit" moet beter en nauwkeuriger worden gedefinieerd.

Leidraad par. 120: deze paragraaf stelt dat *"In het kader van deze [ontwerp]norm moet de term 'dichtbij' worden geïnterpreteerd als een gebied dat (gedeeltelijk) overlapt met of grenst aan een biodiversiteitsgevoelig gebied"*. Dit is een meer dan noodzakelijke precisie. Dit moet echter in de norm zelf worden gespecificeerd, niet in de Leidraad. Zie ons voorstel hieronder voor B5. Bovendien moet "aangrenzend" strikt worden geïnterpreteerd en niet verwijzen naar een bepaalde omtrek.

Paragraaf 121 van de richtsnoeren: wij verwerpen de verwijzing naar EMAS-richtsnoeren voor het berekenen en rapporteren van landgebruik. Slechts een kleine minderheid van ondernemingen gebruikt EMAS en is

	<p>ermee vertrouwd. Van ondernemers kan niet worden verwacht dat zij zich op eigen houtje in EMAS verdiepen (er wordt overigens nergens aangegeven waar men de informatie in EMAS kan vinden) in een wetgeving die niet op hen van toepassing is. We zien ook niet in wat voor soort Leidraad voor de gevraagde gegevens nodig is. Mocht dit nodig zijn, dan moet dit in de richtsnoeren worden uitgelegd.</p> <p>Bijlage A Gedefinieerde termen: de definitie van "landgebruik" is volstrekt onbegrijpelijk. Het is gewoon een aaneenschakeling van een aantal zinnen zonder enig verband.</p> <p>Ons voorstel voor B5 - Biodiversiteit Voorgestelde nieuwe tekst: Paragraaf 27. <i>"De onderneming moet, indien van toepassing, statistieken bekendmaken met betrekking tot haar impact op de biodiversiteit door het aantal en de oppervlakte (in hectare) te vermelden van de locaties die zij bezit, heeft geleased of beheert in of nabij gebieden met een gevoelige biodiversiteit."</i> Paragraaf 28 <i>"In het kader van deze [ontwerp]norm betekent ~~moet~~ de term 'nabij' ~~worden geïnterpreteerd~~ als een gebied dat (gedeeltelijk) overlappend is, overlappend is of grenst aan een biodiversiteitsgevoelig gebied."</i> Paragraaf 29 <i>"De onderneming mag de volgende statistieken met betrekking tot landgebruik bekendmaken, ~~zoals:~~</i> (a)... ... (d)... ."</p>
B 6 - Water	<p>Paragraaf 30 is verwarrend. Zoals eerder vermeld moet de situatie van een onderneming met verschillende locaties apart worden vermeld en altijd als laatste punt of in een aanvullend deel van de norm.</p> <p>Paragraaf 30 is verwarrend voor de meeste ondernemingen die op één locatie gevestigd zijn. De norm stelt namelijk dat <i>"de onderneming bovendien de hoeveelheid water die wordt onttrokken op locaties in gebieden met hoge waterstress, afzonderlijk moet presenteren"</i>. Er is maar één locatie, dus maar één hoeveelheid om op te geven. Dus stellen we het volgende voor: <i>"Indien van toepassing moet de onderneming aangeven of de locaties zich in een gebied met hoge waterdruk bevinden"</i>. Het format / template moet hier rekening mee houden en voorzien in een aparte locatie om in dat geval de hoeveelheid wateronttrekking op te geven.</p> <p>Paragraaf 30 moet nauwkeuriger worden geformuleerd om te voorkomen dat de ondernemer moet verwijzen naar de definities in Bijlage A. Bovendien is het niet nodig om de term <i>"organisatie (of faciliteit)"</i> te gebruiken, aangezien deze hier voor het eerst in deze betekenis wordt gebruikt en niet wordt gedefinieerd, in plaats van <i>"onderneming"</i>. We raden aan om de definitie van Bijlage A op te nemen in Paragraaf 30 (kan dus worden geschrapt in de Bijlage en korter worden).</p> <p>Voorgestelde nieuwe tekst: 30. <i>De onderneming moet haar totale wateronttrekking bekendmaken, d.w.z. de ~~hoeveelheid~~ som van al het water dat in de loop van de</i></p>

rapportageperiode vanuit alle bronnen naar ~~die binnen~~ de grenzen van de ~~organisatie (of faciliteit)~~ onderneming worden gezogen voor welk gebruik dan ook; Daarnaast Indien van toepassing moet de onderneming ~~afzonderlijk de hoeveelheid water presenteren die is onttrokken aan locaties~~ verklaren of de locaties zich in een gebied ~~in gebieden~~ met hoge waterstress bevinden.

Richtlijnen 123 en 124. De status van "regenwater" is niet duidelijk gedefinieerd. Volgens Richtsnoer 123 wordt "door de onderneming opgevangen regenwater niet beschouwd als wateronttrekking". In Richtsnoer 124 staat dat "opgevangen regenwater kan worden meegenomen in de berekening van het waterverbruik, als een afzonderlijke input van wateronttrekking". Wat betekent "los van wateronttrekking"?

In Richtsnoer 127 staat: "De onderneming kan aanvullende toelichtende informatie verstrekken om haar wateronttrekkingen of -verbruik in de juiste context te plaatsen." Moeilijke woorden zoals "contextualiseren" moeten worden vermeden. Bovendien is het gebruik ervan hier niet nodig. De zin kan als volgt worden vereenvoudigd: "De onderneming kan aanvullende verklarende informatie verstrekken over haar wateronttrekkingen of -verbruik ~~te contextualiseren.~~"

Richtsnoer punt 128 : Het gegeven voorbeeld is niet geschikt voor de meeste kmo's omdat ze geen verschillende locaties hebben. Het voorbeeld moet van toepassing zijn op een onderneming met één locatie. Bovendien wordt niet aangegeven waar de hoeveelheid opgevangen regenwater moet worden vermeld.

Richtsnoer punt 129: De leidraad om te bepalen of het bedrijf actief is in een gebied met hoge waterstress is niet voldoende. Er wordt slechts verwezen naar één beschikbare tool, de Aqueduct Water Risk Atlas van de WRI. Deze tool is niet gedetailleerd genoeg en alleen in het Engels, dus niet bruikbaar voor ondernemers. Bovendien kun je niet van ondernemers verwachten dat ze dit soort tools gebruiken. Zoals eerder vermeld, zou de benodigde informatie per land/regio in de taal van de ondernemer moeten worden aangeboden. We vrezen ook dat de gebieden met een hoge waterstress niet duidelijk kunnen worden gedefinieerd op lokaal/regionaal niveau, omdat er verschillende definities worden gebruikt vanwege de lokale situatie.

Om de rapportageverplichtingen te stroomlijnen en dus te beperken en zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande rapportageverplichtingen, zou het aan te bevelen zijn om de verschillende bestaande nationale verplichtingen op dit vlak te evalueren en er beter rekening mee te houden in deze norm. (Bijvoorbeeld in Vlaanderen (B) betaalt iedereen die meer dan 500m³ water per jaar verbruikt (grootverbruikers) een heffing en moet hij jaarlijks een verklaring indienen over zijn waterverbruik. Dit soort declaraties zou dan in de norm gebruikt kunnen worden. (Only once principe))

<p>B 7 - Resource use, circular economy, and waste management</p>	<p>Paragraaf 32 is “narrative”. In de leidraad wordt niet goed beschreven wat er wordt verwacht. Bijgevolg is het helemaal niet duidelijk wat er volgens paragraaf 32 moet worden gerapporteerd. Er moeten richtsnoeren worden gegeven over het "hoe".</p> <p>Paragraaf 33, onder a) en b): "indien" moet worden veranderd in "wanneer".</p> <p>Paragraaf 33 (a) en (b): Het rapporteren van gerecycleerde inhoud is te doen voor bijvoorbeeld een bedrijf dat zelf producten maakt (o.a. plastic recycling), dus voor echte productiebedrijven, maar niet voor bedrijven die (geïmporteerde) kunststoffen e.d. gebruiken voor o.a. verpakkingen. Voor kunststoffen, verpakkingen, producten, ... die worden geïmporteerd en verder worden gebruikt in het productieproces/bedrijfsproces, weet men niet wat het "gerecycleerd gehalte" is.</p> <p>Paragraaf 33 (c) en (d): hier zou een verwijzing naar de facturen (en tonnages) van het afvalinzamelingsbedrijf moeten volstaan. Voor sommige activiteiten (diensten) is de hoeveelheid afval echter verwaarloosbaar (slechts een paar batterijen, papier,...). Het zou belachelijk zijn om het gewicht van dit afval te rapporteren (en bij te houden) (bijv. 5 AAA-batterijen waarvan men het gewicht of het volume zou moeten berekenen!!).</p> <p>De tekst van de Richtlijn 131 is te ingewikkeld en zou nuttige en praktische richtlijnen en informatie moeten geven. De zin met een verwijzing naar de McArthur Foundation en de Commissie moet worden geschrapt omdat het geen relevante en nuttige informatie is voor een ondernemer.</p> <p>Richtsnoer Paragraaf 135. Afval: in plaats van het gewicht aan te geven van sommige gevaarlijke afvalstoffen (zoals batterijen, tl-lampen,...) die te verwaarlozen zijn en te omslachtig om bij te houden, zou de onderneming kunnen volstaan met de vermelding dat (indien van toepassing natuurlijk) batterijen, enz. altijd worden hergebruikt.</p> <p>Richtsnoer punt 136: Het is helemaal niet duidelijk wat gevaarlijk afval voor een kmo kan zijn. De verwijzing naar bijlage III van Richtlijn 2008/98/EG is niet voldoende. Allereerst moet de tekst van deze bijlage in de definitie zelf worden opgenomen (of via een link), maar daarnaast moet voor de verschillende gevaarlijke eigenschappen zoals 'Ontvlambaar', 'Irriterend', 'Schadelijk', 'Giftig', enz. duidelijk worden gemaakt hoe ze kunnen worden herkend als ze deze eigenschappen hebben, bijvoorbeeld door de respectieve pictogrammen toe te voegen. Het zou ook aan te bevelen zijn om meer praktische voorbeelden te geven van wat gevaarlijke producten kunnen zijn (bv. brandalarmen, ...).</p>
<p>B 8 - Workforce – General characteristics</p>	<p>Paragraaf 34: "Indien van toepassing" moet worden toegevoegd, aangezien ook zelfstandigen zonder personeel onder het toepassingsgebied van de VSME vallen.</p> <p>Het is geen probleem om deze informatie te verstrekken, maar ze wordt</p>

	<p>normaal gezien al gerapporteerd volgens andere verplichtingen. De vermelding van het geslacht lijkt ons niet nodig. Behoefte aan het "only once principe" en de "doorklikfunctie".</p> <p>Paragraaf 34: c) "land indien van toepassing" kan misleidend zijn: wordt hiermee het land van herkomst van de werknemer bedoeld of het land waar de werknemer in dienst is? (dus als de onderneming dochterondernemingen in een ander land heeft). Moet als volgt worden geherformuleerd: "indien van toepassing: aantal werknemers per dochteronderneming. " of "in het geval van dochterondernemingen in meerdere landen, het aantal werknemers per land".</p> <p>Een suggestie voor het toekomstige digitale sjabloon zou kunnen zijn dat de onderneming aan het begin van het rapport aangeeft of ze dochterondernemingen in andere landen heeft. Als men op "ja" klikt, zouden automatisch vragen moeten verschijnen die betrekking hebben op deze situatie (zoals 34 c). Als men niet "ja" antwoordt, zouden deze vragen niet moeten verschijnen.</p> <p>De verstrekte leidraad (alinea 138 - 143) en de leidraad voor het presenteren van informatie over de contracttypen van werknemers is voor het punt waar bijvoorbeeld alle gewerkte uren van de werknemers moeten worden opgegeven, eigenlijk veel complexer dan hij lijkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedoeld men werkelijk gewerkte uren, of ook uren die als uitkering worden behandeld (vakantie, ziekte, enz.)? - Uren gewerkt door werknemers, of ook door studenten, leerlingen, freelancers...? <p>In elk geval zou het beantwoorden van deze vraag een taak op zich zijn. Opdat de last beperkt zou blijven stellen we voor om het antwoord op deze vraag te beperken tot het rapporteren in de arbeidsovereenkomst van de contractueel voorziene arbeidsduur (hoeveel voltijds, hoeveel deeltijds).</p> <p>Wat betreft "<i>geslacht</i>" zouden we echter willen voorstellen om "<i>zoals door de werknemer aan de werkgever meegedeeld</i>" toe te voegen om discussie over deze kwestie te voorkomen.</p>
<p>B 9 - Workforce - Health and Safety</p>	<p>Paragraaf 35. "Indien van toepassing" moet worden toegevoegd, aangezien ook zelfstandigen zonder personeel onder het toepassingsgebied van de VSME vallen.</p> <p>Deze openbaarmaking vraagt om gegevens over "registreerbare arbeidsongevallen" en het "aantal sterfgevallen als gevolg van arbeidsgerelateerde letsels en arbeidsgerelateerde slechte gezondheid". Dit zijn inderdaad belangrijke gegevens met een enorme impact op de werknemers en de onderneming in het algemeen. We hebben echter sterke bedenkingen bij het opnemen van deze gegevens in de VSME.</p> <p>Deze KPI (kritieke prestatie-indicator) zal namelijk sterk verschillen tussen sectoren en/of activiteiten vanwege het fundamentele verschil in ongevalrisico's (fysieke activiteiten - zittende activiteiten). Daarom zou deze KPI alleen vergelijkbaar zijn binnen dezelfde sector en dus niet moeten voorkomen in deze sector agnostische rapportagenorm.</p>

Ook wordt er geen onderscheid gemaakt tussen lichte en ernstige arbeidsongevallen. Op zijn minst zou verduidelijkt moeten worden dat het alleen gaat om ernstige arbeidsongevallen. Een 'licht ongeval' zou dan kunnen worden gedefinieerd als *"een ongeval dat niet heeft geleid tot loonverlies of invaliditeit (tijdelijk of blijvend) voor het slachtoffer, maar dat alleen zorg nodig had die onmiddellijk na het ongeval werd verleend op de plaats waar de arbeidsovereenkomst werd uitgevoerd"*.

Bovendien wordt het begrip arbeidsongeval of werkgerelateerde slechte gezondheid in elk land wettelijk gedefinieerd door het verzekeringsstelsel dat claims vergoedt. De definities verschillen sterk van land tot land. Hoe veeleisender het land in termen van verplichtingen, hoe meer het lokale verzekeringsstelsel een brede en "genereuze" definitie van ongeval en ziekte accepteert, hoe gemakkelijker het gedeclareerde ongevallen en ziekten erkent, hoe meer het vergoedt en hoe "slechter" de "resultaten" van het bedrijf. Met andere woorden, hoe gunstiger het systeem is voor slachtoffers, hoe slechter de statistische resultaten van bedrijven. Ongevallen in het woon-werkverkeer moeten worden uitgesloten, omdat de werkgever daar geen enkele invloed op heeft en ze helemaal niets te maken hebben met de activiteit van het bedrijf.

Ongevallen in het woon-werkverkeer hebben niets te maken met duurzaam ondernemen (fietsongevallen die leiden tot afwezigheid komen zeker vaker voor dan auto-ongevallen, maar fietsen is duurzamer).

Als er geen rekening wordt gehouden met onze verzoeken, zal het noodzakelijk en essentieel zijn om in het rapportjabloon in elk geval te voorzien dat de openbaarmaking van de vereiste informatie wordt voorafgegaan door een formele waarschuwing aan de lezer waarin op deze twee kwesties wordt gewezen (sectorrelatie en dat de definitie kan variëren).

Als deze waarschuwing ontbreekt, kan de bekendgemaakte informatie misleidend en onbetrouwbaar zijn.

We pleiten er ook sterk voor om het 'only once principe' toe te passen, aangezien in sommige landen sommige bedrijven al verslag moeten uitbrengen over arbeidsongevallen (bijv. in België via het jaarverslag van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk, echter kleine ongevallen hoeven niet te worden gemeld...).

Richtlijn punt 150: "Geestesziekten" (is dit burn-out?) kunnen nooit worden beschouwd als een beroepsziekte omdat het werk niet de hoofdoorzaak van de ziekte is. Werk is zelfs nooit de enige oorzaak van deze ziekten. Andere persoonlijke aspecten of omstandigheden in de privésfeer spelen ook een rol (in meer of mindere mate). Bovendien is er vandaag de dag ook geen eenduidige diagnostische en voldoende transparante definitie van wat burn-out precies is. Er is ook nog steeds geen consensus over hoe burn-out gediagnosticeerd moet worden. Daarom mag en kan deze ziekte niet worden opgenomen.

Aanvullende opmerkingen: M.b.t. de Richtsnoeren, meer specifiek: paragrafen 144-146 en 149 vragen we om alleen het aantal ongevallen op

	<p>te geven. Het percentage geeft volgens ons geen extra informatie, en wie geïnteresseerd is in het percentage kan het zelf berekenen. Cf. opmerking vorige vraag over het aantal effectief gewerkte uren.</p>
<p>B 10 - Workforce – Remuneration, collective bargaining, and training</p>	<p>Paragraaf 36: "<i>Indien van toepassing</i>" moet worden toegevoegd, aangezien ook zelfstandigen zonder personeel onder het toepassingsgebied van de VSME vallen.</p> <p>In punt a) staat "<i>wanneer een aanzienlijk deel van de werknemers</i>". Het is helemaal niet duidelijk wat "<i>significant</i>" betekent en dit leidt tot rechtsonzekerheid. In de richtsnoeren in punt 152 staat dat "<i>het verwijst naar de meerderheid van de werknemers in de onderneming, zonder rekening te houden met stagiairs en leerlingen</i>". Dit is duidelijk, dus we stellen voor om in punt a) de woorden "<i>wanneer ... werknemers</i>" te vervangen door "<i>wanneer de meerderheid van de werknemers wordt vergoed ...</i>". De Leidraad kan dan worden overgeslagen omdat stagiairs en leerlingen geen werknemers zijn en kan worden toegevoegd in Bijlage A: Gedefinieerde termen aan de definitie van werknemer.</p> <p>In de Leidraad (alinea 153) wordt de "<i>laagste categorie van tewerkstelling</i>" genoemd. Het is helemaal niet duidelijk wat dit betekent en moet worden uitgelegd.</p> <p>Punt b) Dergelijke verzoeken, die alleen van toepassing zijn op een minderheid van de ondernemingen, moeten, zoals eerder gezegd, altijd aan het einde van de betreffende metriek komen. (Punt b) moet anders worden geformuleerd, aangezien de huidige formulering een onderneming onder de 150 kan misleiden in die zin dat het percentage wordt aangegeven. Punt b) moet als volgt worden geherformuleerd (en punt d) worden) "<i>indien de onderneming meer dan 150 werknemers heeft, het procentuele verschil in beloning tussen haar vrouwelijke en mannelijke werknemers</i>".</p>
<p>B 11¹ - Workers in the value chain, affected communities, consumers and endusers</p>	<p>In een voetnoot bij deze toelichting staat dat: "Dit gegevenspunt kwam in geen van de door het EFRAG-secretariaat geanalyseerde vragenlijsten voor, maar werd ingevoegd om de consensus te bewaren op basis van de aanbeveling van enkele SRB-leden van EFRAG."</p> <p>Wij willen benadrukken dat een vermelding in de VSME niet moet worden toegevoegd "om de unanimiteit in de EFRAG SRB te behouden", maar om tegemoet te komen aan een reële behoefte van de zakelijke partners van kmo's om te kunnen voldoen aan hun rapportageverplichtingen op basis van de CSRD en mogelijk ook op basis van andere Europese wetgeving. En dan nog alleen op voorwaarde dat de informatie proportioneel en relevant is voor de capaciteiten en de kenmerken en de schaal en complexiteit van hun activiteiten. Niet meer en niet minder. Zoals reeds benadrukt, is de VSME niet bedoeld om tegemoet te komen aan de zogenaamde "informatiebehoeften" van</p>

¹ This datapoint was not identified in any of the questionnaires analysed by EFRAG Secretariat but was inserted to keep consensus based on the recommendation by some EFRAG SRB members.

	<p>andere belanghebbenden.</p> <p>Het moet in elk geval een vrijwillige openbaarmaking blijven. Dit gezegd zijnde, is de metrische paragraaf 37 moeilijk te begrijpen. Bovendien zijn er geen richtsnoeren voorzien. Er moet worden uitgelegd hoe KMO's op een evenredige manier aan deze vereiste kunnen voldoen: hoe "negatieve gevolgen" op te sporen en te evalueren, wat zijn negatieve gevolgen? Wat zijn "gevolgen"? (Zie ook vraag 18)</p>
<p>B 12 - Convictions and fines for corruption and bribery</p>	<p>Hoewel we blij zijn met de opname van informatie over corruptie en omkoping, omdat uit gegevens blijkt dat 34% van de bedrijven corruptie als een ernstig probleem ziet, zijn we tegen de opname van de voorgestelde statistieken over veroordelingen en boetes voor corruptie en omkoping. Het is onaanvaardbaar dat iemand verplicht wordt om zijn veroordelingen te publiceren, sommige staan niet eens vermeld op iemands strafblad. Wat niet wordt gevraagd van de grootste criminelen, moet zeker niet worden gevraagd van een onderneming. Het zou een precedent zijn dat een persoon verplicht zou zijn om zijn veroordelingen en straffen openbaar te maken. Alleen een rechter kan normaal gesproken als onderdeel van de straf beslissen dat de veroordeling ergens gepubliceerd moet worden. Als het echt belangrijke informatie is voor het bedrijfsleven, dan is het belangrijk om de veroordelingen openbaar te maken. Als het echt belangrijke informatie is voor de zakenpartner om te weten, kan de kmo altijd gevraagd worden om deze informatie bilateraal en vertrouwelijk te verstrekken, maar de publicatie is niet noodzakelijk (en nogmaals: de VSME is er om de trickle down op te vangen en niet om andere belanghebbenden te informeren). Het zou beter zijn om iets positiefs te vragen dan iets negatiefs, bijvoorbeeld of er een beleid is om corruptie en omkoping te voorkomen en op te sporen.</p> <p>De norm moet voorbeelden geven ter illustratie van de informatie die moet worden verstrekt. De meeste toolkits om bedrijven te helpen zijn echter niet toegesneden op de kmo's. Voor een kmo zijn er geen kant-en-klare oplossingen om uiting te geven aan zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van corruptiepraktijken. Elke kmo-aanpak moet de persoonlijkheid van de bedrijfsleider, de bedrijfscultuur en de specifieke kenmerken van de sector weerspiegelen. De aanpak moet ook in verhouding staan tot de middelen van de kmo's.</p> <p>Richtsnoeren 164-167: moeten daarom worden verworpen. Bovendien voegen de paragrafen 164 en 165 geen extra informatie toe en moeten ze in elk geval worden overgeslagen. In paragraaf 166 is het niet duidelijk naar welke "persoon" wordt verwezen... Paragraaf 167: een sanctie is volgens ons altijd verplicht ....</p>

Q14. FOR USERS ONLY: Is there any datapoint(s) missing from this module that you consider as essential to meet your information needs?

Yes/No.

If Yes, please specify the datapoint(s) and provide a rationale for your answer.

Niet van toepassing. Cf. vraag 39.

Q15. B3 to B7 require disclosure of environmental performance metrics. There are other schemes used by SMEs requiring reporting of similar metrics, such as the European Eco-Management and Audit Scheme (EMAS – Regulation (EC) No. 1221/2009). Do you see any potential for better alignment with those other reporting schemes?

Yes/No/Please explain your answer.

Nee, we willen ook de algemene bewering in de vraag betwisten dat "EMAS wordt gebruikt door kmo's". EMAS is ook te ingewikkeld. Hoewel er enkele onderdelen zijn die het voor kmo's eenvoudiger proberen te maken, is het voor hen (en zelfs voor grote bedrijven) nog steeds te ingewikkeld, te belastend en te duur: daarom zijn er zo weinig EMAS-geregistreerde bedrijven in de EU. Het is een instrument dat men alleen kan toepassen met de hulp van een externe consultant en dat zeker te veel is voor een microbedrijf en voor een klein bedrijf. De milieueffecten van de meeste micro-ondernemingen zijn niet zo relevant om de invoering ervan te rechtvaardigen, met alle administratieve rompslomp en kosten van dien.

EMAS is niet aan te bevelen voor micro- en kleine bedrijven. Het is echter erg moeilijk om de verwijzing ernaar te verwijderen, omdat EMAS is opgezet door de EU-Commissie, die ISO 14.000 als basis heeft genomen en deze strenger heeft gemaakt om betere milieuprestaties te bereiken.

Er moet gestreefd worden naar eenvoudige milieubeheersystemen. Zijn er alternatieven? De EU wil alleen formele, gedocumenteerde milieubeheersystemen erkennen (die zijn gebaseerd op de verkeerde aanpak voor micro- en kleine bedrijven: ze volgen de kwantitatieve aanpak, waarbij alles moet worden gemeten en gedocumenteerd op papier, terwijl voor micro- en kleine bedrijven de kwalitatieve aanpak het beste zou zijn, waarbij de autoriteiten controleren of het resultaat wordt bereikt zonder een gedocumenteerde procedure op te leggen). Daarom is ISO 14.000 het enige beschikbare systeem, dat nog steeds te duur en bureaucratisch is, maar minder dan EMAS.

Zie ook vraag 28. Vergelijkbare vraag.

Q16. The guidance provided for B9 on the number of fatalities as a result of work-related injuries and work-related ill health refers to incidents arising during travel and, outside of the undertaking's responsibility (e.g. regular commuting to and from work). These incidents are subject to the applicable national legislation that regulates their categorisation as to whether these are work-related or not. Is the practice in your country to include such incidents as work-related fatalities?

Yes/No/ Please explain your answer including references to the relevant legislation.

Ja. We verwijzen naar de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971.

We merken op dat deze vraag niet relevant is omdat de vraag zelf stelt dat de categorisering van werkgerelateerde ongevallen wordt geregeld door nationale wetgeving ... Het is niet omdat een nationale wetgeving ongevallen tijdens het woon-werkverkeer opneemt in de definitie van werkgerelateerde ongevallen, dat een norm ze niet kan uitsluiten. Zie onze opmerkingen bij B9 voor meer details.

Q17. B10 (a) requires undertakings to disclose the relevant ratio of the entry level wage to the minimum wage, when a significant proportion of employees are compensated based on wages subject to minimum wage rules. This datapoint deviates from the disclosure requirement on adequate wages established in ESRS S1-10 – Adequate wages (from paragraphs 67 to 71) as a simplification (i.e., easier to collect). Do you consider that this requirement will provide relevant and comparable information?

Yes/No/Please explain your answer.

Ja, het zal relevante en vergelijkbare informatie opleveren. Echter het basis-/ingangssalaris varieert naargelang het land. Wat in situaties met alleen vrouwelijke werknemers? Passend loon is een te complex concept.

Q18. B11 was drafted to cover, in a simplified way, a description of the process to identify material impacts and a description of those for workers in the value chain, affected communities and consumers/end-users. This disclosure is an exception to the general approach in the Basic Module where materiality does not apply. **As a compromise, it was included as a voluntary disclosure.** Do you agree with this approach?

Yes/No/Please explain your answer.

Ja. We zijn het ermee eens dat kmo's informatie over de waardeketen moeten overwegen en mogelijk openbaar moeten maken. Maar door het concept van materialiteit alleen voor B11 te introduceren, kan het begrip ervan door kmo's worden bemoeilijkt.

Is de manier waarop dit nu is geformuleerd in overeenstemming met de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights ?

Zie onze opmerkingen over B11. De inhoud is niet duidelijk.

Q19. In order to help SMEs prepare the sustainability report, specific guidance has been developed for the Basic Module in paragraphs 87 to 167 of VSME ED. Do you think that it is useful for the preparation of the report? Do you think it is sufficient?

Yes/No/Please explain your answer or add suggestions.

Ja, nuttig en noodzakelijk, maar zie onze Algemene opmerkingen en onze specifieke opmerkingen bij de toelichtingen van de Basismodule. Sommige richtlijnen moeten aanzienlijk worden verbeterd. Het moet directe toegang geven tot de benodigde informatie in de nationale taal, kort en bondig zijn. Men moet niet verplicht worden honderden pagina's te lezen om een toelichting te begrijpen (zoals nu het geval is). Sommige andere richtlijnen kunnen gewoon worden geschrapt omdat ze repetitief zijn en geen extra informatie geven. Sommige elementen moeten worden toegevoegd aan de leidraad, zoals een leidraad voor B11 om kmo's te helpen

verslag uit te brengen over hun waardeketen. We vinden het ook heel relevant om meer praktische voorbeelden toe te voegen aan de richtlijnen.

c. Approach to materiality of matters and Principles for preparation (common to Narrative-PAT and Business Partners Modules)

Q20. Do you think that the language and approach to the Principles of Materiality to be applied to the Narrative-PAT Module and Business Partners (BP) Module are proportionate for the undertakings in scope? Please include your feedback in the table below:

VSME ED	Agree / Disagree	Comment
Impact materiality (paragraphs 46-50 in VSME ED)	Niet akkoord	Dit deel, met uitzondering van de paragrafen 56 en 57, is helemaal niet begrijpelijk of aangepast om te worden gebruikt door kmo's. Het concept van (dubbele) materialiteit is te complex om door kmo's te worden gebruikt, net als voor het publiek in het algemeen, en moet daarom in zijn geheel worden overgeslagen.
Matérialité financière (paragraphes 51-55 de l'exposé-sondage sur les micro-environnements)	Niet akkoord	Cf. hierboven
Les parties prenantes et leur importance dans le processus d'analyse de la matérialité (paragraphes 56 et 57 du document VSME ED)	Akkoord	Er moet nogmaals worden benadrukt dat kmo's NIET onder het toepassingsgebied van de richtlijn vallen. De VSME is er dus alleen om kmo-eigenaars te helpen het "trickle down"-effect het hoofd te bieden en vormt een norm om alleen te antwoorden op informatieverzoeken van hun zakenpartners en helemaal niet van andere belanghebbenden. De paragrafen 56 en 57 zijn alleen relevant wanneer de onderneming de strategische module opstelt.

Q21. The VSME ED requires to perform materiality analysis in order to disclose which of the sustainability matters listed in Annex B of VSME ED (which is the same as AR 16 of ESRS 1 *General requirements*) are material to the undertaking. Therefore, users will understand for which material matters the undertaking does not have Policies Actions and Targets (PAT) in place. This approach (like for ESRS Set 1) is designed to have a reliable depiction of what the undertaking is doing to address sustainability matters, avoiding greenwashing. At the same time, this approach only requires reporting the PAT (Policies, Actions and Targets) that the undertaking has in place.

No information is required when they have no PAT in place for a material matter (in addition to the list of material matters itself).

In the VSME ED, the Narrative-PAT and Business Partners Modules require assessing the materiality of the matters, as it considers the disclosure of only material matters as essential information for users. **Do you agree with this approach?**

a) For all respondents: Yes/No/Please explain your answer.

Nee, We verwerpen dat de VSME ED vereist dat er een materialiteitsanalyse wordt uitgevoerd om bekend te maken welke van de duurzaamheidskwesities opgesomd in bijlage B (waarschijnlijk wordt Appendix B bedoeld) materieel zijn voor de onderneming. We verwerpen ook elke verwijzing naar het ESRS 1. Deze bijlage is slechts een lange lijst met woorden zonder verdere informatie of uitleg over hun exacte betekenis en reikwijdte en is niet geschikt voor gebruik door niet-deskundigen. Het is alleen aanvaardbaar als aanvulling op de strategische module.

Zie onze opmerkingen bij Bijlage B. Het is een bewijs van de top-down benadering van degenen die het VSME ED hebben opgesteld.

b) For users only: Is the list of material matters essential for you?

Yes/No - Please explain your answer.

Q22. As a way to simplify the materiality approach, whenever possible the notion of "report only if applicable" has been introduced. This filters information to be reported by undertakings on the basis of relevance. No disclosure is expected for a specific datapoint, when the undertaking's circumstances are different from those that would trigger disclosure of that specific datapoint, as described by the relevant provision in VSME ED. This is particularly important for the Basic Module, where no materiality analysis is foreseen and all the disclosures are to be reported, if applicable. Disclosures in the Business Partners module are to be reported if they are applicable and for BP 5, 7, 8, 9, 10 (for which the "if applicable" approach would not work) if they are relevant to the undertaking's business and organisation.

Do you agree with this approach?

Yes/No/Please explain your answer.

Nee, we zijn het volledig eens met de notie "alleen rapporteren indien van toepassing", aangezien dit de logica zelf is. Het niet toepassen van deze notie zou volledig onnodig administratief werk voor ondernemers toevoegen. We zijn het echter niet eens met wat er in vraag 22 staat, namelijk dat "*informatie in de module Zakelijke partners moet worden gerapporteerd indien deze van toepassing is en voor de BP's 5, 7, 8, 9 en 10 (waarvoor de "indien van toepassing"-benadering niet zou werken) indien deze relevant is voor de activiteiten en organisatie van de onderneming*". In paragraaf 25 van BP 5 staat inderdaad "indien van toepassing", terwijl in BP 5, 7, 8, 9 en 10 "indien van toepassing" moet worden toegevoegd omdat de opstellers van de ontwerpnorm zijn vergeten dat ook zelfstandigen zonder werknemers onder het toepassingsgebied van de VSME vallen.

Q23. Financial opportunities have been included only on an optional basis in VSME ED since the CSRD focused on negative impact when addressing SMEs. Do you agree?

- a) **Yes, reporting for financial opportunities should be optional**
- b) **No, reporting for financial opportunities is not needed for non-listed SMEs (focus on negative impacts only).**

a). **Ja**, rapportage voor financiële kansen moet optioneel zijn

De mogelijke antwoorden en hun rechtvaardiging in de vragenlijst zijn misleidend en leiden tot verwarring. We zijn het ermee eens dat financiële kansen alleen optioneel zijn opgenomen in de VSME ED. Maar niet omdat de CSRD zich richtte op negatieve gevolgen bij het aanpakken van kmo's. Aangezien het een vrijwillige norm is, is het aan kmo's om te beslissen wat ze bekendmaken, rekening houdend met hun capaciteiten en tijdsbeperkingen. Kmo's vallen niet onder de reikwijdte van de richtlijn en worden dus ook niet behandeld. Kmo's op de lijst worden echter wel behandeld en er is inderdaad alleen aandacht voor negatieve effecten, wat we betreuren.

Antwoord b: nee op de vraag is in feite een rechtvaardiging voor antwoord a).

Ons antwoord is: rapportage over financiële kansen moet optioneel zijn, omdat het niet nodig is voor niet-beursgenoteerde kmo's. We betreuren echter dat er over het algemeen geen rapportage is over financiële kansen en er een focus is op negatieve effecten van kmo's.

Q24. Do you agree with the proposed principles for the preparation of the sustainability report for the Narrative-PAT and Business Partners Module in VSME ED? Please include your feedback in the table below:

Principles for the preparation of the sustainability report (Narrative-PAT Module, Business Partners Module)			
	Agree	Disagree	Comment
a) Time horizons (paragraph 40 in VSME ED)	X		Paragraaf 39: deze paragraaf kan worden geschrapt omdat het gewoon een herhaling is van de titel van de paragraaf. Paragraaf 40: we zijn het eens met de voorgestelde tijdshorizonten.
b) Coherence and linkages with disclosures in financial statements (paragraph 41 in VSME ED)	X		Paragraaf 41: in deze paragraaf wordt gesproken over "financiële overzichten en andere regelgevende verslagen": Het is beter om te schrijven "financiële overzichten en/of andere regelgevende verslagen". Er moet worden uitgelegd wat moet worden verstaan onder "andere regelgevende verslagen". Bovendien moeten degelijke richtlijnen worden gegeven over hoe op een haalbare manier voor kmo's "de informatie kan worden gepresenteerd op een manier die het gemakkelijker maakt om de verbanden te begrijpen die bestaan met de informatie die wordt gerapporteerd in de jaarrekening".

[PER EACH 'DISAGREE': please explain your reasoning]

Please add your comments, if any.

d. Narrative-Policies, Actions and Targets (PAT)

Q25. Do you agree with the content of the disclosures required by the Narrative-PAT Module of VSME ED? Please refer to Annex 2 *Basis for conclusions for VSME ED* for further detail. Please include your feedback in the table below:

VSME ED	OTHER RESPONDENTS: Do you have comments on this disclosure?
Disclosure N 1 - Strategy: business model and sustainability related initiatives	<p>Punt 58, onder a) en b): geen probleem om dit te verstrekken. Naar onze mening moet dit deel uitmaken van de basismodule om de onderneming te identificeren. Bovendien moet de onderneming aangeven of zij al dan niet een vennootschap is.</p> <p>Paragraaf 58 (b): er moet worden verduidelijkt wat wordt bedoeld met "actief in landen": omvat dit ook de landen waarnaar een onderneming exporteert.</p> <p>Paragraaf 58 (c): het kan niet zo zijn dat de belangrijkste leveranciers nominatief worden genoemd of kunnen worden geïdentificeerd, aangezien dit deel uitmaakt van de bedrijfsgeheimen.</p> <p>Er moet worden verduidelijkt wat wordt bedoeld met "distributiekanalen van klanten", wat is de reikwijdte?</p> <p>Ook moet worden verduidelijkt wat moet worden gerapporteerd over "consumenten". (zie 56 en 57)</p> <p>Paragraaf 58 (d): er moeten richtsnoeren worden gegeven over wat kan worden vermeld onder "sleutelementen van de bedrijfsstrategie die verband houden met of van invloed zijn op duurzaamheidskwesties".</p>
Disclosure N 2 - Material sustainability matters	Vraag alleen voor de kmo zelf.
Information N 3 - Management of material sustainability matters	/
Disclosure N 4 - Key stakeholders	/
Disclosure N 5 - Governance: responsibilities in relation to sustainability matters	/

Q26. FOR PREPARERS ONLY: If you anticipate that you will apply the Narrative-PAT module, have you implemented policies, actions and targets (PAT) and/or climate transition plans due to requests of counterparties in the value chain?

Yes /No - Please explain.

Niet van toepassing.

Q27. FOR USERS ONLY: Are there any datapoint(s) missing from this module that you consider as essential to meet your information needs?

Yes/No - Please specify the datapoint(s) and provide a rationale for your answer.

Niet van toepassing. Cf. vraag 39.

Q28. N3 requires the disclosure of policies, actions and targets to manage material sustainability matters. There are other schemes used by SMEs requiring reporting of similar information, such as the European Eco-Management and Audit Scheme (EMAS – Regulation (EC) No. 1221/2009) regarding environmental policies, actions and targets. Do you see any potential for better alignment with those other reporting schemes?

Yes/No - Please explain your answer.

Nee. De algemene bewering in de vraag wordt betwist zijnde dat "EMAS wordt gebruikt door kmo's". EMAS is ook te ingewikkeld. Hoewel er enkele onderdelen zijn die het voor kmo's eenvoudiger proberen te maken, is het voor hen (en zelfs voor grote bedrijven) nog steeds te ingewikkeld, te belastend en te duur: daarom zijn er zo weinig EMAS-geregistreerde bedrijven in de EU. Het is een instrument dat je alleen kunt toepassen met de hulp van een externe consultant en dat zeker te veel is voor een microbedrijf en voor een klein bedrijf. De milieueffecten van de meeste micro-ondernemingen zijn niet zo relevant om de invoering ervan te rechtvaardigen, met alle bureaucratische rompslomp en kosten van dien.

EMAS is niet aan te bevelen voor micro- en kleine bedrijven. Het is echter erg moeilijk om de verwijzing ernaar te verwijderen, omdat EMAS is opgezet door de EU-Commissie, die ISO 14.000 als basis heeft genomen en deze strenger heeft gemaakt om betere milieuprestaties te bereiken. We vragen om eenvoudige milieubeheersystemen te accepteren en te erkennen. Zijn er alternatieven? De EU wil alleen formele, gedocumenteerde milieubeheersystemen erkennen (die zijn gebaseerd op de verkeerde aanpak voor micro- en kleine bedrijven: ze volgen de kwantitatieve aanpak, waarbij alles moet worden gemeten en gedocumenteerd op papier, terwijl voor micro- en kleine bedrijven de kwalitatieve aanpak het beste zou zijn, waarbij de autoriteiten controleren of het resultaat wordt bereikt zonder een gedocumenteerde procedure op te leggen). Daarom is ISO 14.000 het enige beschikbare systeem, dat nog steeds te duur en bureaucratisch is, maar minder dan EMAS.

(Zelfde antwoord als op vraag 15)

e. Business Partners (BP) Module

Q29. While acknowledging the complexities of this calculation specifically for SMEs, the inclusion of greenhouse gas (GHG) Scope 3 emissions as the entity-specific dimension was considered an important element of disclosure in some sectors. The Business Partners Module includes an entity specific consideration for GHG Scope 3 emissions to guide undertakings in certain sectors and for which Scope 3 GHG emissions are material in addition to the disclosures envisaged in B3 Energy and GHG emissions (Basic Module). Do you agree with the inclusion of

GHG Scope 3 emissions **in the Business Partner Module in the paragraph** "*Entity specific consideration when reporting on GHG emissions under B3 (Basic Module)*"?

Yes/No - Please explain your answer.

Nee.

We zijn het ermee eens dat Scope 3-emissies relevante meeteenheden zijn voor kmo's die naar een nul-emissie uitstoot toewerken en een potentiële vraag is van de toeleveringsketen.

Rekening houdend met de beperkte middelen en het relatieve gebrek aan macht doorheen hun waardeketen, zullen veel kmo's het echter erg moeilijk vinden om accurate Scope 3-emissiecijfers te verkrijgen. Een EU-broeikasgasemissiecalculator is volgens ons uiterst nuttig zodat de kmo's een vergelijkbare benadering van hun Scope 3-emissies kunnen geven op basis van een door de EU overeengekomen methode.

Paragraaf 69: toepassingsgebied 3 is niet haalbaar voor een kmo, aangezien het over het algemeen niet de mogelijkheid of de macht zal hebben om deze informatie uit zijn waardeketen te halen. Hoewel wordt vermeld "afhankelijk van het soort activiteiten", is dit te vaag. Dit verzoek om informatie kan alleen in enkele zeer specifieke gevallen worden geaccepteerd en moet deel uitmaken van de sectorspecifieke normen.

Paragraaf 70: indirecte broeikasgasemissies die voortvloeien uit de waardeketen van een onderneming, stroomopwaarts .... en stroomafwaarts van de activiteiten van de onderneming (bv. vervoer en distributie van de producten van de onderneming, gebruik van verkochte producten, investeringen, enz.)

Deze openbaarmaking is zeer verstrekkend. Als men hier al over wil rapporteren, moet men doorklikken naar externe documenten, zoals de Corporate Value Chain (Scope 3) Standard GHG Protocol en andere. En als je dat doet dan ben je er nog niet, want die documenten verwijzen naar andere, dus je moet doorklikken, doorlezen, PDF's downloaden, etc..... Misschien dat wetenschappelijk geschoolde mensen van gespecialiseerde studie bureaus dat gaan doen, maar dat kost veel tijd en veel meer geld .... en een kmo zal dat nooit zelf (kunnen) doen....

Paragraaf 69, 70 en 71 moeten worden geschrapt.

Q30. Do you agree with the content of disclosures required by the Business Partners (BP) Module of VSME ED? Please note that you can find the background for each Disclosure in the Annex 2 *Basis for conclusions for VSME ED* (BC130. to BC149). Please include your feedback in the table below:

VSME ED	Comment (FOR ALL CATEGORIES OF RESPONDENTS)
Disclosure BP1- Revenues from certain sectors	<p>Paragraaf 74. De informatieverschaffing over inkomsten uit bepaalde sectoren waarom in BP 1 wordt gevraagd, is helemaal niet problematisch voor kmo's. Naar onze mening kan dit zelfs zonder problemen worden toegevoegd aan de basismetriekmodule. Het zou dan aan het einde van de Basismodule of in het begin moeten worden geplaatst om de onderneming te identificeren (als een digitaal formaat beschikbaar zal zijn, zou de BP alleen moeten verschijnen indien van toepassing).</p> <p>De woorden "en/of" in deze alinea moeten echter worden vervangen door "of". (Merk op dat deze woorden in de Leidraad niet worden herhaald en geen leidraad vormen,).</p> <p>Paragraaf 74 (a): Stelt dat "Controversiële wapens zoals...". Het gebruik van de woorden "zoals" geeft aan dat er meer / mogelijk</p>

	<p>meer controversiële wapens zijn dan de genoemde. Het kan niet aan de interpretatie, individuele mening van de ondernemer/voorbereider worden overgelaten of een wapen controversieel is. Daarom moeten de woorden "zoals" worden geschrapt om rechtszekerheid te waarborgen.</p> <p>Richtsnoer punt 169 voegt in zijn geheel geen nuttige informatie toe. Punt a) en b) herhalen gewoon wat al vermeld staat in BP 1, en bieden dus geen houvast. Integendeel, het is tijdrovend om te lezen. Bovendien zou de hele zin over waarom controversiële wapens verboden zijn moeten worden overgeslagen, omdat die niet relevant is en alleen maar tekst toevoegt.</p> <p>Paragraaf 74 c) Voor onze lidorganisaties (en de bredere Europese kmo-context) is de meest en waarschijnlijk enige relevante sector in deze context de distributie van fossiele brandstoffen (inclusief transport, opslag en handel. Dit punt c) is echter niet goed geformuleerd. Het wekt de indruk dat een onderneming die olie verkoopt ook een uitsplitsing moet geven van inkomsten uit kolen en gas, zelfs als er geen inkomsten uit deze twee sectoren zijn. Dit zou niet het geval moeten zijn.</p> <p>Bovendien is de verwijzing naar een artikel in een verordening niet aanvaardbaar. Van een ondernemer kan niet worden verwacht dat hij dit artikel gaat opzoeken. De benodigde informatie moet in de leidraad zelf worden vermeld. Opgemerkt moet worden dat er in de leidraad nog minder informatie over dit punt staat, wat in strijd is met een leidraad.</p> <p>Paragraaf 74 d). Zeer slecht geformuleerd en bovendien wordt er verwezen naar een voetnoot. Ook hier is het niet acceptabel dat men naar dit artikel moet zoeken. Bij het lezen van de voetnoot ontstaat de indruk dat punt d) alleen van toepassing is op "de vervaardiging van pesticiden en andere agrochemische producten". Als dit zo is, moet dit duidelijk in punt c) worden vermeld, zo niet, dan moet dit duidelijk in zijn algemeenheid worden vermeld. De volledige informatie (indien aanwezig) kan dan in de richtsnoeren worden gegeven.</p> <p>Paragraaf 170 van de Leidraad moet worden overgeslagen, omdat deze geen aanvullende informatie geeft voor de ondernemer. We begrijpen echter dat het een rechtvaardiging geeft voor de gevraagde informatie, wat gewaardeerd wordt in de context van een consultatie, maar het zou niet in een standaard moeten blijven staan. Het geeft echter slechts een vage rechtvaardiging, omdat niet wordt vermeld om welke wetgeving(en) dit betreft. Het had hier als voetnoot vermeld moeten worden. We begrijpen ook de betekenis van het woord "criteria" niet.</p>
<p>Disclosure BP2 - Gender diversity ratio in governance body</p>	<p>Het is onaanvaardbaar dat via een norm nieuwe verplichtingen aan kmo's worden opgelegd terwijl ze van het toepassingsgebied van de wetgeving zijn uitgesloten. Artikel 2 van Richtlijn (EU) 2022/2381 inzake de verbetering van de man/vrouwverhouding tussen bestuurders van beursgenoteerde ondernemingen en</p>

	<p>daarmee samenhangende maatregelen stelt duidelijk dat de richtlijn alleen "van toepassing is op beursgenoteerde ondernemingen" en "Deze richtlijn is niet van toepassing op micro-, kleine en middelgrote ondernemingen". De richtlijn sluit dus expliciet kmo's uit van de jaarlijkse rapportage (artikel 7). Er wordt informatie gevraagd waarop kmo's over het algemeen geen invloed hebben, omdat het vaak familiebedrijven of partnerschappen zijn en ze dus niet kunnen kiezen wie er in het bestuur komt.</p> <p>Er is ook geen wetgeving die de zakenpartners van een kmo vraagt om hen deze informatie te verstrekken. Zoals gezegd is het helemaal niet juist wat er in punt 67 staat: "Deze module verschaft aanvullende gegevens met betrekking tot de informatie die de zakenpartners, investeerders en kredietverstrekkers van de onderneming over het algemeen nodig hebben".</p> <p>Hoewel dit openbaarmakingspunt moet worden geschrapt, evenals de bijbehorende Guidance 171-173, stellen we voor om toe te voegen in lijn met wat Cluster 8 had voorgesteld, om de nodige informatie te geven over het eigendom, wat belangrijke informatie is voor alle belanghebbenden. Dit (nieuwe) informatiepunt zou dan deel moeten uitmaken van de basismodule:</p> <p>"De onderneming maakt openbaar om inzicht te krijgen in haar eigendom, of het nu gaat om een vennootschap met rechtspersoonlijkheid, een vennootschap onder firma of een eenmanszaak.</p> <p>De openbaarmaking omvat:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) De rechtsvorm van de organisatie; (b) Een beschrijving van de eigendomsstructuur; (c) in het geval van een bedrijf een beschrijving van de rollen en verantwoordelijkheden van de eigenaar of manager(s)."
<p>Disclosure BP3 - GHG emissions reduction target</p>	<p>Paragraaf 76 Aangezien we kunnen aanvaarden dat kmo's hoe dan ook hun BKG-emissies volgens B3 moeten berekenen/schatten, op voorwaarde dat er een gratis en eenvoudig berekeningshulpmiddel ter beschikking wordt gesteld, is de logische volgende stap inderdaad het vaststellen van een jaarlijkse BKG-emissiereductiedoelstelling, die in absolute cijfers of in percentage kan zijn....</p> <p>De richtlijnen in de paragrafen 174-176 moeten herschreven en vereenvoudigd worden. We vragen ons af waarom "verwijderingen en vermeden emissies niet meetellen als emissies". Bovendien wat moet worden beschouwd als "een verwijdering en/of vermeden emissie". Deze termen moeten worden verduidelijkt, als ze worden behouden, maar we zien geen redenen om niet op te nemen.</p> <p>Richtsnoer 177 is dan weer een te verregaande voorwaarde, ".... ondernemingen moeten rekening houden met het bestaande wetenschappelijke bewijsmateriaal inzake BKG-emissiereductie, ... sectoroverschrijdende doelstelling inzake BKG-emissiereductie, enz. "Van ondernemers kan niet worden verwacht dat ze op de hoogte zijn van een bestaand wetenschappelijk bewijs over de beperking van broeikasgasemissies, dat ze dat allemaal</p>

	<p>onderzoeken en bestuderen. Dit moet worden geschrapd. Naar onze mening, als rekening wordt gehouden met onze opmerkingen, zou deze Bijlage BP3 kunnen worden toegevoegd aan de Basis Metriek Module.</p>
<p>Disclosure BP 4 - Transition plan for climate change mitigation</p>	<p>Paragraaf 78: "De onderneming verstrekt informatie over haar overgangspan voor de beperking van de klimaatverandering met een toelichting over hoe de doelstellingen voor de vermindering van broeikasgasemissies verenigbaar zijn met de beperking van de opwarming van de aarde tot 1,5°C in overeenstemming met de Overeenkomst van Parijs." Zelfs als deze openbaarmaking alleen van toepassing is als de onderneming een dergelijk overgangspan heeft aangenomen, is de link naar 1,5°C van het Akkoord van Parijs onzinnig voor een kmo, omdat het één enkele micro-onderneming tegenover een algemene wereldwijde doelstelling plaatst. Dit is een puur politieke verklaring. Om het relevant te maken zou het een kader moeten vormen voor Europese, nationale of regionale doelstellingen voor broeikasgasemissies.</p> <p>Richtsnoer punt 179: Zoals al eerder vermeld, voegt de bijbehorende richtlijn een zeer complex aantal extra informatieve toelichtingen toe die niet in de norm zelf worden gevraagd. Dit druist in tegen goede praktijken bij het vaststellen van normen, die vereisen dat de noodzakelijke informatie deel uitmaakt van / wordt vermeld in de norm zelf.</p> <p>(c) "trajecten en kwantificeerbare indicatoren die kunnen worden opgevolgd in vooraf bepaalde tijdsbestekken": dit moet worden beperkt tot BKG-emissies, als er te veel indicatoren moeten worden geïdentificeerd, opgevolgd, doelen gesteld, enz. wordt het te complex en haken kleine en middelgrote ondernemingen af.</p> <p>(d) regelmatige herziening en actualisering mogelijk maken, indien nodig na overleg met belanghebbenden. Gelukkig staat hier "indien nodig". Maar de raadpleging van belanghebbenden moet hier worden overgeslagen omdat deze niet is aangepast aan de realiteit voor KMO.</p> <p>(e) betrekking hebben op de volledige eigen activiteiten en, in de grootst mogelijke mate, op de waardeketen of anders een verklaring geven voor een eventuele beperking: als je je volledige waardeketen erbij moet betrekken, betekent dit in de praktijk een hoop administratieve rompslomp, veel kmo's die een vragenlijst of checklist krijgen om in te vullen (omdat dit nodig is om dat uitgebreide overgangspan op te stellen), enz..... Dit moet worden geschrapd.</p> <p>Deze openbaarmakingspunt BP 4 is te complex voor de meerderheid van kmo's en zou niet gevraagd moeten worden om over te rapporteren, aangezien het in strijd is met artikel 29c van de richtlijn, waarin staat dat kmo-normen "evenredig en relevant moeten zijn voor de capaciteiten en kenmerken van kleine en middelgrote ondernemingen en voor de schaal en complexiteit van hun activiteiten", wat niet het geval is.</p> <p>Het is ook niet duidelijk op grond van welke wetgeving de zakenpartners deze informatie van hun kmo-partners moeten krijgen.</p>

Disclosure BP 5 - Physical Risks from climate change

Paragraaf 79: "De onderneming maakt de verwachte financiële gevolgen bekend die fysieke risico's als gevolg van klimaatverandering voor de onderneming kunnen hebben. Deze informatieverschaffing is alleen van toepassing indien de onderneming aan materiële fysieke risico's is blootgesteld. Zij dient met name het volgende openbaar te maken: (a) het geldbedrag en het percentage van de totale activa van de onderneming dat op korte, middellange en lange termijn aan materiële fysieke risico's kan worden blootgesteld voordat maatregelen voor aanpassing aan de klimaatverandering worden overwogen, uitgesplitst naar acuut en chronisch fysiek risico; (b) het gedeelte van de activa met materiële fysieke risico's dat wordt aangepakt met de maatregelen voor aanpassing aan de klimaatverandering; (c) de locatie van de significante activa die door materiële fysieke risico's worden beïnvloed; (d) het geldbedrag en het gedeelte (percentage) van de netto-inkomsten uit haar bedrijfsactiviteiten dat op korte, middellange en lange termijn aan materiële fysieke risico's wordt blootgesteld..... etc.... "

We zien duidelijk het nut van deze openbaarmaking voor veel kmo-bedrijven die inderdaad blootstaan aan deze risico's (die goed en verder beschreven staan in Guidance 180) en die er wellicht belang bij hebben om dat eens in kaart te brengen en daar vrijwillig over te rapporteren (!) We zien inderdaad een aantal kmo's die last hebben van:

1. Langdurige droogte, die ook economische gevolgen heeft voor de agrovoedingsketen met veel kleine en middelgrote ondernemingen. Voorbeelden hiervan zijn fruit- en groenteverwerkende bedrijven die aanzienlijk minder en onregelmatiger producten geleverd krijgen, wat resulteert in hogere productiekosten en omzetverlies. Siertelers, tuinbouwers, enz. proberen zich te wapenen voor toekomstige droogtes (met vangverboden) door bufferbekkens aan te leggen op hun terreinen, wat ook geld kost. Er zijn implicaties voor de binnenvaart en de bevoorrading van watergebonden kmo's met binnenschepen: frequentere en langere droogtes leiden tot meer waterpeilproblemen, waardoor de binnenwateren minder dagen per jaar bevaarbaar zijn. Misschien zal dit sommige rederijen aanmoedigen om kleinere schepen te gebruiken om goederen te vervoeren, maar dit verhoogt de transportkosten, wat direct en indirect gevolgen heeft voor watergebonden kmo's die bevoorrad moeten worden. In de industrie wordt water ook gebruikt voor koeling. Lage waterstanden in rivieren tijdens droge periodes en de daarmee gepaard gaande vangstbeperkingen maken koelwater schaarser en kunnen de productie binnen bepaalde bedrijven/sectoren in gevaar brengen. Kmo's proberen water zoveel mogelijk te hergebruiken of hebben de afgelopen jaren geïnvesteerd in waterbesparende ingrepen, grotere reservoirs en bufferinfrastructuur. Ze proberen zich voor te bereiden en hiervoor zijn financiële middelen nodig.

2. Overstromingen en overstromingsrisico: het veranderende

	<p>klimaat leidt niet alleen tot meer perioden van langdurige droogte en hittegolven, maar ook tot perioden met plaatselijk hevige regenval. Dit kan leiden tot catastrofale overstromingen met enorme schade aan infrastructuur, maar ook schade aan gebouwen, machines, voorraden, productie en diensten van lokale kleine en middelgrote ondernemingen.</p> <p>3. Hittegolven in zomerperiodes, met plaatselijk zeer hoge temperaturen die "zonnebrand" op fruit veroorzaken, bijv. op appels ontstaan verbrande vlekken waardoor ze onverkoopbaar worden, dus met directe economische gevolgen.....</p> <p>Richtlijn 180: Klimaatgerelateerde fysieke risico's ontstaan door de effecten die klimaatverandering heeft op de onderneming. Het moet mogelijk zijn om dat te beschrijven. Zoals hierboven vermeld: dit zou nuttig kunnen zijn voor kmo's die inderdaad blootgesteld zijn aan risico's zoals langdurige droogte, overstromingsrisico, enz..., en er belang bij kunnen hebben om dat eens in kaart te brengen en er vrijwillig (!) over te rapporteren. De laatste zin is echter niet begrijpelijk voor een doorsnee persoon, aangezien er wordt verwezen naar IPCC SSP5-8.5 die alleen bekend is bij experts (en er wordt geen verdere referentie of informatie gegeven). Hier zouden concretere richtlijnen en hulpmiddelen moeten worden ontwikkeld en gratis beschikbaar moeten worden gesteld aan kleine en middelgrote ondernemingen. Deze openbaarmaking B5 zou dan ook in de basismodule kunnen worden opgenomen.</p>
<p>Disclosure BP 6 - Hazardous waste and/or radioactive waste ratio</p>	<p>Paragraaf 80: "Als de onderneming gevaarlijk en/of radioactief afval genereert, moet de onderneming de totale hoeveelheid gevaarlijk en/of radioactief afval bekendmaken (radioactief afval wordt gedefinieerd in artikel 3, lid 7, van Richtlijn 2011/70/Euratom van de Raad)".</p> <p>Zoals eerder vermeld in onze opmerkingen over Basismodule B7: ten eerste moet het voor de kmo duidelijk zijn wat in deze context wordt bedoeld met "gevaarlijk afval": vallen lampen, afgedankte en lege batterijen, enz. hieronder? Vervolgens moet worden verduidelijkt (in richtsnoeren) wat allemaal radioactief afval kan zijn: verwijzen naar een Richtlijn Euratom van de Raad is niet aanvaardbaar. Deze voortdurende verwijzing naar externe documenten moet worden vermeden, omdat mensen op die manier worden afgeschrikt. Bovendien geeft de definitie in het genoemde artikel 3, lid 7, geen nuttige informatie aan een ondernemer ((7) "radioactief afval": <i>radioactief materiaal in gasvormige, vloeibare of vaste vorm waarvoor geen verder gebruik is gepland of wordt overwogen door de lidstaat of door een natuurlijke of rechtspersoon wiens beslissing door de lidstaat wordt aanvaard, en dat door een bevoegde regelgevende autoriteit als radioactief afval wordt gereguleerd overeenkomstig het wet- en regelgevingskader van de lidstaat;</i>)....</p> <p>Het zou beter zijn om in de Richtsnoer 181 te verwijzen naar meer</p>

	concrete voorbeelden in een kmo-context, zoals rookmelders, of naar sectorale voorbeelden zoals bepaalde soorten medische apparatuur (voor de medische sector).
Disclosure BP 7 - Alignment with internationally recognized instruments	Wij zijn van mening dat dit een te zware last is voor kmo's. Ondernemers en burgers worden niet verondersteld de UN Guiding Principles on Business and Human Rights te kennen. Ze moeten de nationale wetgeving kennen en respecteren. Dit is niet proportioneel.
Disclosure BP 8 - Processes to monitor compliance and mechanisms to address violations	We geloven dat dit een te zware verplichting is voor kmo's. Ondernemers en burgers worden niet geacht de VN-richtlijnen voor bedrijven en mensenrechten of de OESO-richtlijnen voor multinationals te kennen. Hoe kan men van een micro-onderneming vragen om een monitoringsysteem dat ontwikkeld is voor multinationale ondernemingen toe te passen? Dit is niet proportioneel.
Disclosure BP 9 - Violations of OECD Guidelines for Multinational Enterprises or the UN Guiding Principles (including the principles and rights set out in the 8 fundamental conventions of the ILO Declaration and the International Bill of Human Rights)	We geloven dat dit een te zware verplichting is voor KMO's Zie BP 7 en 8: In het geval van een overtreding van nationale wetgeving is het niet aan een burger/ondernemer om dit te toetsen aan de genoemde internationale teksten. Dit heeft niets met duurzaamheid te maken. Niet proportioneel.
Disclosure BP 10 - Work-life balance	Wij geloven (net als voor ESRS) dat de metriek niet relevant is om de balans tussen werk en privé correct te beoordelen Paragraaf 84. Deze openbaarmaking is niet relevant. Wie het recht heeft om verlof om gezinsredenen op te nemen en wat de werkingssfeer is, is vastgelegd in de wetgeving en dus algemeen bekend. De gevraagde informatie geeft geen relevante informatie over de duurzaamheid van de onderneming of het evenwicht tussen werk en privéleven. Ook de vraag naar het percentage werknemers dat verlof om gezinsredenen heeft opgenomen, is niet relevant. Deze informatie moet worden overgeslagen. Aanwijzingen 189, 190 en 191 voegen geen nuttige informatie toe en moeten hoe dan ook worden overgeslagen.
Disclosure BP 11 - Number of apprentices	Wij vinden deze informatie niet relevant voor de meeste sectoren (met name als maatstaf voor een negatieve impact).

Q31. FOR USERS ONLY: Disclosures in this module are reported if applicable, with the exception of BP 5, 7, 8, 9, 10 that are omitted when considered not material. Do you agree with this approach?

Yes/No - Please explain your answer.

Niet van toepassing. Cf. vraag 39.

Q32. With reference to **disclosures BP 7, BP 8 and BP 9**, the objective of these three disclosures is to assess the SME's commitment to respecting human rights. The ED has used the terms in the Sustainable Finance Disclosures Regulation (SFDR), applicable to the financial market participants (for example banks), for consistency purposes. Are there alternative disclosures covering the same objective regarding the human rights of own workforce and that are more suitable than these disclosures?

Yes/No - Please explain your answer including updated/proposed text.

Nee.

We achten het onwaarschijnlijk dat kmo's de middelen zullen hebben om informatie te verzamelen uit lange, complexe en vaak hoog-niveau documenten zoals de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, de OECD Guidelines for Multinational Enterprises en de ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work.

We stellen voor om deze openbaarmakingen te vervangen door eenvoudige, objectieve maatstaven die relatief gemakkelijk haalbaar zouden moeten zijn met de informatie die de meeste kmo's zullen bezitten over hun personeelsbestand enz.

Wij verwerpen de opname van deze informatie. Zie onze opmerkingen bij BP 7-9. Alternatieve informatie is al beschikbaar in BP10. We zijn er niet van overtuigd dat deze toelichtingen noodzakelijk zijn volgens de SFRD.

Q33. Do you think that it would be beneficial to split the Business Partners (BP) Module into sub-modules depending on the nature of the user (for example "banks", "investors", "large corporates")?

Yes/No - Please explain your answer.

No. We believe that this is premature.

Ja, we denken dat het heel nuttig zou zijn om de VSME-norm indien nodig op te splitsen naargelang de aard van de gebruiker (banken, beleggers, grote ondernemingen) met een zo breed mogelijk gemeenschappelijk orgaan. Het doel moet echter één enkele set blijven. Het zal afhangen van de uitkomst van de consultatie of opsplitsing nodig is.

Q34. Some of the questionnaires of banks and other business partners analysed by EFRAG Secretariat included also datapoints related to the EU-taxonomy regulation, despite non-listed SMEs being out of scope. EFRAG considered that preparing this information would be too complex for non-listed SMEs. We note that the EU Platform for Sustainable Finance may in the future make a proportionate tool for EU taxonomy available. In particular, to meet the technical criteria for inclusion in the climate mitigation taxonomy, large undertakings have to consider the greenhouse gas (GHG) emissions of their various economic activities. These undertakings will need data from their suppliers. Small and medium-sized enterprises (SMEs) playing a crucial role in these undertakings' supply chains may be asked to provide the following information voluntarily to streamline the process for themselves and their clients:

- SMEs whose activities fall under enabling activities of the Climate Delegated Act, e.g., categories 3.6 (Manufacture of renewable energy technologies) or 9.1 (Market research, development and innovation), should disclose the emission savings of their technology compared to the bestperforming alternative.

Do you think that VSME ED should include this additional datapoint to cover EU-Taxonomy disclosures?

Yes/No - Please explain your answer.

No. We think this is also premature to add such disclosure that would be irrelevant for a majority of SMEs.

Nee. Wij vinden het ook voorbarig om dergelijke informatie toe te voegen die voor de meeste kmo's irrelevant zou zijn.

Aangezien alleen kmo's waarvan de activiteiten onder de machtigingsactiviteiten van de Gedelegeerde Klimaatwet vallen vrijwillig dit gegevenspunt moeten rapporteren, zijn wij van mening dat dit in principe zijn plaats moet hebben in een sectorale kmo-norm. Een alternatief zou kunnen zijn om het als extra datapunt aan het einde van de VSME op te nemen, waarbij duidelijk wordt aangegeven dat het alleen van toepassing is op de genoemde sectoren.

Q35. In order to help SMEs prepare their sustainability report, specific guidance has been developed for the Business Partners Module in paragraphs 169 to 193 of VSME ED. Do you think that it is useful in the preparation of the sustainability report? Do you think it is sufficient?

Yes/No - Please explain your answer.

No. More guidance, more tools, more practical examples.

Nee.

Begeleiding is nuttig en noodzakelijk, maar de begeleiding voor de module Zakenpartners is onvoldoende en van lage kwaliteit, zoals gezegd waarschijnlijk vanwege tijdsdruk.

Er moet meer begeleiding, meer hulpmiddelen en meer praktische voorbeelden voorzien worden.

Q36. FOR USERS ONLY: Are there any datapoint(s) missing from this module that you consider as essential to meet your information needs?

Yes/No - Please specify the datapoint(s) and provide a rationale for your answer.

Niet van toepassing.

Q37. FOR USERS ONLY: Appendix C of VSME ED reflects the SFDR, Benchmark, Pillar 3 datapoints in VSME ED. This is to support particularly banks and investor to compare the data between SMEs and larger clients and to allow for aggregation. Is Appendix C clear?

Yes/No - Please explain your answer.

Niet van toepassing.

Q38. FOR USERS ONLY: Do you think that the ability of VSME ED to replace the existing ESG questionnaires or other ESG information requests can be further increased, if some datapoints were added to VSME ED?

Yes/No.

IF YES: please explain your answer.

Cf. vraag 39

IF NO: Why do you think that the ability of VSME ED to replace the questionnaires cannot be increased?

[select one or more]

- Sector-specific data is not suitable for a sector-agnostic VSME ED
- Data demands that are specific to your relationship with the SME and cannot be standardized ○ In this case: please explain your reasoning.
- Other reasons ○ In this case: please explain.

Niet van toepassing

Q39. Please provide any further comments not addressed in part 1 or 2 of the questionnaire here:

[Comment box]

Specifieke bemerkingen

- Zowel op Europees niveau als op het niveau van de lidstaten zullen veel inspanningen moeten worden geleverd om kmo's te informeren over het bestaan van de VSME, de doelstellingen ervan en de voordelen die ze zouden hebben als ze het duurzaamheidsrapportage zouden invoeren op basis van de VSME.
Om de doelstelling te bereiken om de administratieve last van duurzaamheidsrapportage over de toeleveringsketen te verminderen, zal dezelfde bewustmaking en voorlichting over wat de VSME inhoudt ook nodig zijn voor grotere ondernemingen. Het is van vitaal belang dat grote bedrijven breed aanvaarden dat de BP-module geschikt is voor hun eigen informatieverzoeken.
- Op bladzijde 2 staat: "In deze vragenlijst verwijzen de termen "kmo's" en "onderneming(en)", tenzij anders aangegeven, naar niet-beursgenoteerde micro-, kleine en middelgrote ondernemingen die onder het toepassingsgebied van de VSME ED vallen. In principe zou het ook moeten verwijzen naar beursgenoteerde micro-ondernemingen, aangezien zij ook niet onder het toepassingsgebied van de VSME ED vallen. Er wordt echter niet verwacht dat zij de LSME-norm zullen toepassen.
- We maken ons zorgen over de "informatie over de deelnemer aan de enquête" die moet worden ingevuld. Hoewel bedrijfsorganisaties en vooral kmo-organisaties een belangrijk deel uitmaken van de doelgroep van deze raadpleging, kan hun exacte samenstelling en herkomst niet worden afgeleid uit de vooraf opgestelde vragenlijst. Deze organisaties kunnen alleen antwoorden onder "andere". Het is volgens ons onmogelijk om het standpunt van de kmo's uit het bedrijfsleven af te leiden. Organisaties uit de hele EU kunnen zichzelf niet identificeren. Voor sectoren: men kan slechts één sector selecteren, terwijl kmo-organisaties sectoroverschrijdend zijn. Dit is essentiële informatie die ontbreekt. Horizontale kmo-organisaties weerspiegelen het gemeenschappelijke standpunt van alle sectoren.
- Onder "opsteller" kan men alleen kiezen voor een kmo of een Small practitioner accountant (SMP), niet voor een groot accountantskantoor. Waarschijnlijk zullen grote accountantskantoren antwoorden als SMP, wat de resultaten in gevaar zal brengen.

- Het zou nuttig zijn geweest om onder "gebruiker" ook kmo's op te splitsen in micro/klein/middelgroot.
- We vrezen voor een bevooroordeelde uitkomst van de raadpleging, aangezien men op de vragen moet kiezen tussen Ja / Nee en/of Mee eens / Mee oneens, wat geen ruimte laat voor een evenwichtiger of genuanceerder antwoord.
- Vraag 6: Niet van toepassing.
Deze vraag en dit verzoek zijn naar onze mening misleidend en niet relevant: er had gevraagd moeten worden naar het percentage informatieverzoeken dat nodig is om te voldoen aan hun eigen wettelijke verplichtingen op het gebied van duurzaamheid die vallen onder 1. de basismodule en 2. de module voor zakelijke partners. Er zou ook gevraagd moeten worden of de vragenlijsten die ze gebruiken aangepast zijn aan kmo's, aangezien de meeste van de tot nu toe gebruikte vragenlijsten agnostisch zijn (en gericht op grote bedrijven)!
- Vraag 9: Is alleen een vraag voor ondernemingen en gebruikers, niet voor organisaties. We verwijzen echter naar ons standpunt vermeld in vraag 2.
- In vraag 13 wordt aan de opstellers gevraagd om aan te geven en te kiezen tussen "haalbaar"/"moeilijk voor te bereiden"/"reeds openbaar gemaakt in het kader van andere rapportageregelingen of -voorschriften". Benadrukt moet worden dat zaken die al bekend zijn gemaakt in het kader van andere rapportageregelingen of -voorschriften, toch moeilijk voor te bereiden kunnen zijn. Hiermee moet ook rekening worden gehouden, aangezien de Commissie beloofd heeft de rapportageverplichtingen met 25% te verminderen. Zelfs als het niet moeilijk is om bepaalde informatie voor te bereiden of te verkrijgen, moet worden beoordeeld of het echt nodig is om deze informatie bekend te maken. Er moet rekening worden gehouden met het cumulatieve effect van alle bekendmakingen om te beoordelen of deze norm *"evenredig en relevant is voor de capaciteiten en de kenmerken van kmo's en voor de schaal en complexiteit van hun activiteiten"*, zoals vereist in artikel 29 quater, lid 1, van de CSRD. Daarnaast is het niet duidelijk wat er precies bedoeld wordt met *"andere rapportageregelingen of voorschriften"*. Dit zal waarschijnlijk ook per land verschillen. Maar het is een belangrijk punt om het "only once beginsel" toe te passen.
- Benadrukt moet worden dat kmo's NIET onder het toepassingsgebied van de richtlijn vallen. Bijgevolg is de VSME er in de eerste plaats om de eigenaars van kmo's te helpen om te gaan met de gevolgen van het "trickle down"-effect en is het een standaard om te antwoorden op de informatieverzoeken van hun zakenpartners en helemaal niet van andere belanghebbenden.
- In de vragenlijst wordt gebruikers gevraagd (vraag 27) "of er datapunten ontbreken die zij als essentieel beschouwen om aan hun informatiebehoeften te voldoen". Zoals eerder gezegd is de VSME alleen ontworpen om te voldoen aan het trickle-down effect en de informatieverzoeken van zakelijke partners van kmo's, niet van andere belanghebbenden. Bovendien wordt nergens gedefinieerd wat "informatiebehoeften" inhouden. De informatiebehoefte is enorm, maar dit betekent niet dat iemand dit zomaar van iemand kan vragen en misbruik kan maken van zijn marktmacht. De vraag had moeten specificeren of de informatie nodig is om te kunnen voldoen aan de CSRD-verplichtingen. Wij vrezen dat "gebruikers" van alle kanten hier een enorme lijst van "informatiebehoeften" zullen neerzetten die voor hen leuk zijn om te hebben en hen niets kosten.

- Deel 1 : b) Basismodule,

Q13.

We zijn het niet eens met de stelling in vraag 13 dat "*de onderneming deze informatie moet kunnen produceren met beperkte hulp van adviseurs*". De VSME zou haalbaar moeten zijn voor kmo's van alle groottes en vooral voor micro-ondernemingen, met helemaal GEEN hulp van consultants om de kosten en tijdsdruk te beperken. Bovendien moeten de overheidsinstanties gratis hulpmiddelen ter beschikking stellen om te reageren op sommige verzoeken om informatie. Het feit dat deze gevraagde toelichtingen terugkomen in bestaande vragenlijsten is niet alleen twijfelachtig, maar ook helemaal niet relevant. De enige relevante reden om een openbaarmaking op te nemen is als deze nodig is om te voldoen aan de informatiebehoeften van de "zakelijke partners" als gevolg van de CSRD of andere EU-wetgeving op het gebied van duurzaamheid.

Paragraaf 18: Aangezien wij tegen een materialiteitsanalyse zijn omdat deze te complex is voor kmo's, zou er in de norm helemaal geen verwijzing naar materialiteit moeten worden opgenomen. Daarom moet de zin "*en er is geen materialiteitsanalyse nodig*" worden geschrapt.

Paragraaf 20: is toe te juichen.

Algemene opmerking: er wordt geen enkele leidraad gegeven bij de paragrafen 17-19, 21 (Toelichting B1 - Grondslag voor het opstellen), 22 (Toelichting B2 - Praktijken voor de overgang naar een duurzamere economie).

Zoals vermeld in onze "Algemene opmerkingen over de vragenlijst zelf" wordt in deze vraag aan de opstellers gevraagd om aan te duiden en te kiezen tussen "haalbaar"/"moeilijk voor te bereiden"/"reeds vermeld in het kader van andere rapporteringsschema's of regelgeving". Benadrukt moet worden dat zaken die al bekend zijn gemaakt in het kader van andere rapportageregelingen of -voorschriften, toch moeilijk voor te bereiden kunnen zijn. Hiermee moet ook rekening worden gehouden, aangezien de Commissie heeft aangekondigd de rapportageverplichtingen met 25% te verlagen. Zelfs als het niet moeilijk is om bepaalde informatie voor te bereiden of te verzamelen, moet worden beoordeeld of het echt nodig is om deze informatie bekend te maken. Er moet rekening worden gehouden met het cumulatieve effect van alle bekendmakingen om te beoordelen of deze norm "*evenredig is en relevant voor de capaciteiten en de kenmerken van kmo's en voor de schaal en complexiteit van hun activiteiten*", zoals vereist in artikel 29 quater, lid 1, van de CSRD. Daarnaast is het niet duidelijk wat er precies bedoeld wordt met "andere rapportageregelingen of voorschriften". Dit zal ook per land verschillen. Maar het is een belangrijk punt om het "only once beginsel" toe te passen.

Q 14. JA.

We stellen voor om in lijn met wat Cluster 8 had voorgesteld, de noodzakelijke essentiële informatie over het eigendom toe te voegen, wat belangrijke informatie is voor alle belanghebbenden. Dit (nieuwe) informatiepunt moet dan deel uitmaken van de basismodule:

"De onderneming maakt openbaar om inzicht te krijgen in haar eigendom, of het nu gaat om een vennootschap met rechtspersoonlijkheid, een personenvennootschap of een eenmanszaak/zelfstandige.

De openbaarmaking omvat:

(a) de rechtsvorm van de organisatie;

(b) een beschrijving van de eigendomsstructuur;

(c) in het geval van een bedrijf, een beschrijving van de rollen en verantwoordelijkheden van de eigenaar of manager(s)."

- Deel 1, d). Module Verhalend beleid, acties en doelstellingen (PAT)

Q25. Algemene opmerking: deze module moet ook worden voorzien van een leidraad. Het acroniem PAT geeft geen extra informatie en moet worden overgeslagen. Ook de titel van de module zou veranderd moeten worden. Wij zijn echter van mening dat de PAT-module op dit moment geen deel moet uitmaken van de VSME. Hoewel het een waardevol instrument kan zijn, is het niet urgent en zou het beter zijn om de toepassing van de VSME en de evaluatie ervan af te wachten om te komen tot een robuustere norm voor meer "geavanceerde" kmo's, die moet worden ontwikkeld in samenwerking met de kmo-organisaties en voortbouwend op hun ervaringen.

- Q27: Niet van toepassing.

Vraag alleen voor gebruikers. Maar we moeten opmerken dat de vraag te breed is (zie algemene opmerkingen) en beperkt zou moeten worden tot informatie die nodig is om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen van de gebruikers die voortvloeien uit de CSRD-richtlijn en andere Europese wetgeving, en beperkt tot de zakelijke partners van kmo's en niet t.a.v. alle belanghebbenden.

- Deel 1, e) Module Zakenpartners (BP)

Q30. We zijn het niet eens met de naam van deze module, noch met de voorgestelde structuur. In het algemeen zijn we van mening dat de inhoud van de leidraad voor dit onderdeel van zeer slechte kwaliteit is, waarschijnlijk door tijdsdruk. Daarnaast zijn de toelichtingen misleidend en van een verkapt eenvoud. Ze wekken de indruk zeer eenvoudig, beknopt en beperkt te zijn, maar de bijbehorende leidraad voegt een zeer complex aantal aanvullende toelichtingen toe. Dit druist in tegen goede praktijken bij het opstellen van standaarden, die vereisen dat de noodzakelijke toelichtingen deel uitmaken van / vermeld worden in de standaard zelf. We betwisten ook dat "*deze module aanvullende gegevens verschaft met betrekking tot de informatie die in het algemeen nodig is voor de zakelijke partners van de onderneming, investeerders en kredietverstrekkers.*". Dit is niet bevestigd in het voorbereidende werk van C8 en de SR TEG.

Bovendien is het niet omdat sommige van deze gegevens door sommige bedrijfspartners op eigen initiatief worden gevraagd of vanwege bestaande nationale wetgeving, dat ze deel moeten uitmaken van een Europese norm die tot doel heeft het aantal vragenlijsten te verminderen en een zo breed mogelijke gemeenschappelijke inhoud te hebben. Er moet voor worden gezorgd dat de openbare raadpleging bewijs oplevert voor het toevoegen van bepaalde datapunten. Het is niet omdat sommige zakelijke partners van specifieke kmo's uit een specifieke sector bepaalde informatie nodig hebben, dat deze deel moet uitmaken van een algemene VSME-norm. Dit soort informatie hoort mogelijk thuis in de sectorspecifieke normen. Het argument dat sommige informatie wordt gevraagd in bestaande vragenlijsten is helemaal geen argument, aangezien deze vragenlijsten zijn opgesteld vóór de CSRD en vaak zonder enig verband met duurzaamheid.

Er moet ook voor worden gezorgd dat sommige zakelijke partners niet onder het voorwendsel misbruik maken van de situatie door informatie te vragen die geen verband houdt met duurzaamheid, maar gebruikt kan worden voor hun (andere) commerciële activiteiten.

Paragraaf 67: moet daarom worden overgeslagen.

Guidance paragraaf 168: deze paragraaf moet worden geschrapt omdat het onnodige ballast is en geen extra informatie toevoegt. De titel "Guidance" is volgens ons op zichzelf al duidelijk.

Lijst van materiële zaken : Paragraaf 68. Zoals eerder vermeld (toe te passen materialiteitsbeginselen), aangezien de materialiteitsanalyse helemaal niet is aangepast aan kmo's en te ingewikkeld is om uit te voeren, moet deze worden overgeslagen. Ook deze paragraaf 68 en Bijlage B: Lijst van duurzaamheidskwesities, moeten worden overgeslagen. Deze bijlage is slechts een lange lijst met woorden zonder verdere informatie of uitleg over hun exacte betekenis en reikwijdte en is niet geschikt voor gebruik door niet-deskundigen.

- Q31 : Niet van toepassing. Alleen voor gebruikers.

We wensen op te merken dat we volledig achter de gehanteerde aanpak staan dat toelichtingen in deze module worden gerapporteerd indien van toepassing, zoals dat ook het geval is voor de basismodule. Echter ook BP 7, 8, 9 en 10 zouden onder deze benadering moeten vallen, aangezien ook zelfstandigen zonder personeel onder de VSME vallen. Wij verwerpen echter de opname van de genoemde BP's 7-10.

- Q38: Nee, we zijn van mening dat de verwijzing naar bestaande vragenlijsten overdreven is te belangrijk wordt gevonden. Deze vragenlijsten zijn ontwikkeld vóór de goedkeuring van de CSRD en SFDR. Wij denken dat als gevolg van deze wetgevingen deze vragenlijsten sowieso aangepast zullen/moeten worden in lijn met het ESRS.

- Bijlage A: Gedefinieerde termen

Zie onze specifieke opmerkingen over een aantal gedefinieerde termen in onze opmerkingen over de norm. Deze lijst moet worden ingekort en verbeterd.

- Bijlage B: Lijst van duurzaamheidszaken.

Deze bijlage is slechts een lange lijst van woorden zonder verdere informatie of uitleg over hun exacte betekenis en reikwijdte en is niet geschikt voor gebruik door een niet-expert. Het is alleen aanvaardbaar als aanvulling op de verhalende module.

Aangezien het verwijst naar het actuele ESRS, druist het in tegen het beginsel dat is aanvaard in het PTF Lab Report, punt 176 *"... Om de hierboven genoemde redenen mogen de eisen voor duurzaamheidsverslaggeving van kmo's niet simpelweg een afgezwakte of vereenvoudigde versie zijn van de eisen voor duurzaamheidsverslaggeving voor grote rapporterende entiteiten. Deze zouden waarschijnlijk niet geschikt zijn voor het beoogde doel en moeilijk en duur te produceren blijken. In plaats daarvan moeten, voor zover redelijkerwijs haalbaar, kmo-specifieke normen voor duurzaamheidsverslaggeving worden ontworpen voor kmo-bedrijven op een op zichzelf staande basis ("denk eerst klein"), waarbij ervoor wordt gezorgd dat de duurzaamheidsinformatie die door kmo's op basis van dergelijke normen wordt verstrekt, relevant blijft voor de eigenaar-manager, gebruikers in het algemeen en in het bijzonder voor grotere belanghebbenden die zelf onderworpen zijn aan eisen voor duurzaamheidsverslaggeving. Dit zou de interactie van kmo's met hun stakeholders vergemakkelijken op basis van gestandaardiseerde, maar voor de besluitvorming bruikbare duurzaamheidsinformatie."*

Algemene opmerkingen

- Ondanks de goede bedoelingen zijn we eigenlijk niet zeker of dit initiatief effectief zal bijdragen tot de aangekondigde en noodzakelijke vermindering van de rapportage verplichtingen van kmo's met 25%. Nochtans is dit absoluut noodzakelijk.
- We staan voor een enorme transitie op het vlak van klimaat en reductie van de CO2 uitstoot. Dat is een enorme uitdaging ook voor onze kmo's. Wij vinden dat de VSME zich eigenlijk daartoe, en bij uitbreiding tot de E van de ESG, zou moeten beperken. De toegevoegde waarde

van rapporteringsverplichtingen voor de S en de G is voor Belgische kleine ondernemingen en zelfstandigen én voor de maatschappij uiterst gering.

- We benadrukten in het bijzonder het belang van het principe dat de rapportage zoveel mogelijk door de ondernemer zelf moet worden uitgevoerd (met minimale inbreng van externe adviseurs).
- Meer in het algemeen zijn we van mening dat "onrechtmatige" rapporteringsverzoeken moeten worden vermeden (die waarvoor uitgebreid onderzoek/raadpleging nodig is, zie hierboven). Van Belgische kmo's mag niet worden geëist dat ze meer rapporteren dan in andere landen, noch dat ze wat in andere landen wordt gedaan mogen gebruiken om bijkomende rapporteringsverplichtingen op te leggen aan Belgische kmo's. EFRAG-rapportering moet andere soorten rapportering kunnen vervangen (geen "stapeling" van rapportering). Bovendien mag rapportering nooit worden gebruikt om een inspectie uit te lokken.
- Er zullen echter veel inspanningen nodig zijn op zowel Europees als lidstaatniveau om kmo's te informeren over het bestaan van de VSME, de doelstellingen ervan en de voordelen die ze zouden moeten hebben als ze duurzaamheidsrapportage zouden invoeren met de VSME als basis. Om de doelstelling van het verminderen van de administratieve last van duurzaamheidsrapportage over de toeleveringsketen te bereiken, zal dezelfde bewustmaking en voorlichting over wat de VSME inhoudt ook nodig zijn voor grotere ondernemingen. Het is van vitaal belang om bij grote bedrijven een breed draagvlak te creëren inzake de VSME.
- Nog steeds te veel jargon; (zie specifieke opmerkingen) Te veel afkortingen, terminologie is te moeilijk voor modale ondernemers.
- We zijn blij met de gegeven richtsnoeren, maar... zie onze opmerkingen over de richtsnoeren.
- "Algemene onderwerpen" (onderwerpen die gemeenschappelijk zijn voor de meerderheid van micro- en/of kleine ondernemingen) moeten altijd eerst komen in de standaard. Dit is een algemeen aanvaarde regel voor goede praktijken bij het opstellen van formulieren en/of vragenlijsten. Vragen of verzoeken om informatie die alleen geldig zijn voor sommige of een minderheid van de respondenten moeten in principe aan het einde komen. Anders krijgt de respondent de indruk dat de opsteller van het formulier/de vragenlijst geen begrip heeft voor de situatie van de respondent, wat aversie opwekt. (Zie B4, B5,)
- In lijn met de vorige opmerking zou er een algemene verklaring in de norm moeten staan dat alle informatie in het rapport geacht wordt te verwijzen naar het land waar de onderneming geregistreerd is. Dit zal inderdaad het geval zijn voor waarschijnlijk 99% van de kmo's. Dit voorkomt administratieve rompslomp: zie bijvoorbeeld metriek B5 waar in de tabel (Basismodule Handleiding pagina 27-paragraaf 119) wordt gevraagd om het land in te vullen.
- Hoewel het een goed tweede (want C8 leverde het eerste) ontwerp is, goed gepresenteerd en uitgebreid, kan en moet het aanzienlijk worden verbeterd omdat het niet geschikt is om te worden gebruikt door ondernemers van kleine ondernemingen. De VSME moet worden aangevuld met een rapportagesjabloon. Een goed ontworpen sjabloon kan een gestructureerd formaat bieden dat het rapportageproces voor kmo's vereenvoudigt en belanghebbenden in staat stelt de verstrekte informatie gemakkelijk te interpreteren en te analyseren. Het is van cruciaal belang dat de rapportagestandaard duidelijke en beknopte richtlijnen biedt die specifiek zijn toegesneden op de unieke kenmerken en behoeften van kmo's. Vooral ondernemingen die onvertrouwd zijn met het rapporteren van ESG-informatie zullen begeleiding nodig hebben over hoe de VSME in de praktijk moet worden toegepast. Invulgidsen, voorbeelden van ingevulde sjablonen en het rapporteringsmodel kunnen zeer nuttig zijn voor kmo's. Deze gidsen moeten uitleg en instructies bieden over hoe de VSME in de praktijk moet worden toegepast. Deze gidsen moeten uitleg en instructies bieden voor het invullen van elk onderdeel van het sjabloon, zodat kmo's hun informatie accuraat kunnen

presenteren. Het toevoegen van illustratieve voorbeelden van ingevulde rapportagesjablonen kan enorm waardevol zijn voor kmo's, vooral voor degenen met beperkte ervaring in rapportage.

- Praktijkvoorbeelden kunnen dienen als praktische referenties en de toepassing van de normen in verschillende scenario's demonstreren. De VSME moet ontworpen zijn om kmo's te helpen die gemotiveerd zijn om vrijwillig te rapporteren en om te dienen als een instrument voor het beheer van duurzaamheidsprestaties. Tegelijkertijd moet het rekening houden met de minimumvereisten van financiële instellingen en grote ondernemingen in de toeleveringsketen om aan hun informatiebehoefte te voldoen. Het is van vitaal belang dat de VSME geschreven wordt in een gewone taal zonder jargon, zodat ze gemakkelijk begrepen en toegepast kan worden door managers van kmo's en/of hun adviseurs. We dringen er daarom op aan dat het ontwerp grondig herzien wordt in gewoon Engels om de definitieve tekst te zuiveren van onnodig technisch jargon en om zoveel mogelijk leekentaal te gebruiken. Dit kan betekenen dat moet worden afgeweken van de precieze termen, definities en verwoording in het ESRS. De schrijfstijl van dit document moet veel eenvoudiger en toegankelijker zijn en vooral verschillen van het ESRS, dat te complex is. Dit is een vrijwillige standaard: de gebruikte taal mag geen drempel worden voor een kmo-manager die niet vertrouwd is met dit soort teksten. Als moeilijk jargon blijft bestaan, wat we zeker niet willen, moeten er richtlijnen komen om de inhoud te "vertalen" in taal die begrijpelijk is voor kleine bedrijven, anders worden alle ondernemingen gedwongen om externe diensten in te huren voor deze rapportage. Bedenk dat het onderliggende doel van deze vrijwillige standaard is om niet beursgenoteerde kmo's te betrekken en aan te moedigen om duurzame informatie te rapporteren en op een andere manier over hun bedrijfsmodel na te denken.
- Structuur: Toelichting N1 moet naar onze mening deel uitmaken van de basismodule. B8 Workforce moet in het begin van de standaard staan, omdat alle algemene informatie over de onderneming in het begin moet staan, zoals voorgesteld door C8.
- Het druist in tegen de Europese regels van betere regelgeving dat het officiële raadplegingsdocument (het ontwerp VSME) en de vragenlijst enkel in het Engels beschikbaar zijn.

Q40. If you want to provide additional comments in a document on aspects not covered in the questionnaire, please upload your file here.

[Browse document]

C) PART 3 : Value chain cap (Separate section on the value chain cap as determined by the ESRS LSME)

Non-listed SMEs receive data requests from large undertakings, including due to reporting obligations in the CSRD.

Jointly with the consultation on VSME ED to the consultation on this voluntary standard for non-listed SMEs, EFRAG is also consulting on the content of ESRS for listed SMEs (ESRS LSME ED). While ESRS cannot result in large undertakings having to request disclosures that are not

included in ESRS LSME ED (which sets the value chain cap from a legal perspective), the VSME ED is intended to play a key role in supporting SMEs, when they prepare the information needed by large undertakings for ESRS reporting, as well as for other obligations including for business purposes. Therefore, VSME ED includes simplified disclosures that generally correspond to the reasonable expectations of ESRS Set 1 preparers (i.e. large undertakings that prepare their sustainability statement under ESRS). As a consequence, non-listed SMEs that apply VSME ED will in general be able to meet the data requests defined for value chain in ESRS LSME ED, except for very specific cases. These cases correspond to disclosures which are included in ESRS LSME ED (therefore SMEs may receive data requests from large undertakings relating to these disclosures, either due to their ESRS reporting obligations or for other obligations and business purposes), but are not included in the VSME ED, due to their excessive complexity for non-listed SMEs in general. They are principally of a sectorial nature (GHG Removals, substances of concern/high concern, resource inflows), mainly needed for management or specific arrangement purposes. More information is provided on these disclosures in Annex 3 [link].

Please note that the questions on the value chain cap here are the same as in the LSME questionnaire in part A2 and if you respond to both questionnaires, you do not need to repeat your answers.

Q41. Do you agree with the approach taken by EFRAG on the Value Chain Cap?

Yes/No.

Nee

If Yes: Please explain your answer.

De LSME moet qua lengte en complexiteit dichterbij de VSME liggen. We zijn ook van mening dat een belangrijk deel van de informatieverschaffing over zakenpartners die aanleiding geeft tot bezorgdheid, voortvloeit uit sectorale vereisten en dat een vereenvoudigde reeks sectorspecifieke informatieverschaffing in de VSME moet worden ingebouwd. We menen dat het beter zou zijn dat, wanneer grote ondernemingen hun kleine toeleveranciers om duurzaamheidsinformatie vragen om aan hun eigen rapporteringsverplichtingen te voldoen, de grote ondernemingen verplicht worden om de vrijwillige kmo-norm i.p.v. de norm voor beursgenoteerde kmo-ondernemingen als maximale grens toe te passen.

IF No: Are you willing to provide detailed feedback based on Annex 3?

- **If No: please explain your answer in brief.**
As mentioned previously, we believe that the LSME should be closer in length and complexity to the VSME. We also believe that an important part of the business partners disclosures causing concern arise from sectorial requirements and that a simplified set of sector-specific disclosures should be built into the VSME.
- **If Yes:** Select the areas of disclosure (from the table below) for which you disagree with EFRAG conclusion (For further details please refer to Annex 3 [link])
-

AREA OF DISCLOSURE	DISAGREE [ALLOW MULTIPLE SELECTION]	IF DISAGREE: EXPLAIN WHY REFERRING SPECIFICALLY TO CONTENT OF ANNEX 3
1. SBM-1, SBM-3, IRO-1 : for both LSME and VSME EDs the conclusion is that no undue effect expected from ESRS reporting		
2. Policies, Actions and Targets (PAT): for both LSME and VSME EDs the conclusion is that no undue effect expected from ESRS reporting		
3. Climate Transition plan (Section 3 Actions - AR 6 and AR11): for both LSME and VSME EDs the conclusion is that no undue effect expected from ESRS reporting		
4. GHG emissions (E1-2 GHG emissions – Scope 3): for both LSME and VSME EDs the conclusion is that no undue effect expected from ESRS reporting.		
5. GHG removal (E1-3 GHG removals): No undue effect on LSMEs expected from ESRS reporting. Additional information (not for ESRS reporting but for the implementation of possible specific arrangements) may be needed beyond VSME but is too specific to be covered by VSME ED.		
6. Substances of concern and substances of very high concern (E2-2 Substances of concern and substances of very high concern): No undue effect on LSMEs expected from ESRS reporting. Additional information (not for ESRS reporting but for the implementation of possible specific arrangements) may be needed beyond VSME but is too specific to be covered by VSME ED.		
7. Resource inflows (E5-1 Resource inflows): for both LSME and VSME EDs the conclusion is that no undue effect expected from ESRS reporting		

<p>8. Entity specific disclosures: For both EDs: Perspective 1: Possible trickle-down effect under specific arrangements to allow Set 1 preparers to cover material sector and/or to disclose entityspecific information including value chain. Perspective 2: not applicable, as the datapoint cannot be defined (due to entityspecific nature of the disclosure).</p>		
---	--	--

Q42. Do you have any other comment on value chain?

[Cf. hierboven.](#)